

Národná štúdia 2014/2020

VÝSLEDKY A DOPADY PROGRAMU ERASMUS+ PRE OBLASŤ MLÁDEŽE

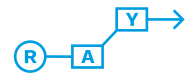
Hodnotenie z pohľadu účastníkov
projektov a vedúcich skupín.

MATEJ VANOCH

Bratislava 2020

OBSAH

1.	ÚVOD.....	4
1.1.	RAY.....	4
1.2.	VÝSKUMNÉ AKTIVITY.....	4
1.3.	KONCEPCIA ANALÝZY.....	4
2.	ROZVOJ KOMPETENCIÍ.....	7
2.1.	ZÍSKAVANIE VEDOMOSTÍ.....	7
2.2.	ROZVOJ ZRUČNOSTÍ.....	8
2.3.	KOMPETENCIE PRE PRÁCU S MLÁDEŽOU.....	11
2.4.	OSOBNOSTNÝ ROZVOJ.....	11
2.5.	VZDELANOSTNÉ A PROFESIONÁLNE DRÁHY.....	13
2.6.	ZHRNUTIE.....	13
3.	PARTICIPÁCIA A AKTÍVNE OBČIANSTVO.....	14
3.1.	ZÍSKANIE ZNALOSTÍ O PARTICIPÁCII A AKTÍVNO M OBČIANSTVE.....	14
3.2.	ROZVOJ ZRUČNOSTÍ.....	14
3.3.	POSTOJE.....	16
3.4.	HODNOTY.....	18
3.5.	ZHRNUTIE.....	19
4.	ROZVOJ ORGANIZÁCIE A MIESTNEJ KOMUNITY.....	20
4.1.	DOPAD NA ORGANIZÁCIU.....	20
4.2.	DOPAD NA MIESTNU KOMUNITU.....	21
4.3.	ZHRNUTIE.....	21
5.	PROFIL RESPONDENTOV.....	22
5.1.	ÚČASTNÍCI PROJEKTOV.....	22
5.2.	VEDÚCI SKUPÍN.....	23
5.3.	ZHRNUTIE.....	24
6.	MLADÍ LUDIA S NEDOSTATKOM PRÍLEŽITOSTÍ.....	24
6.1.	PREKÁŽKY, KTORÝM ČELIA MLADÍ LUDIA S NEDOSTATKOM PRÍLEŽITOSTÍ.....	24
6.2.	PROJEKT AKO NÁSTROJ INKLÚZIE.....	26
6.3.	ZHRNUTIE.....	27
7.	DLHODOBÉ SKÚSENOSTI S PROGRAMOM.....	27
7.1.	SKÚSENOSTI ÚČASTNÍKOV PROJEKTOV.....	27
7.2.	SKÚSENOSTI VEDÚCICH SKUPÍN.....	30
7.3.	ZHRNUTIE.....	31

8.	IMPLEMENTÁCIA A ADMINISTRÁCIA PROGRAMU	31
8.1.	ZAPOJENIE SA DO PROGRAMU	31
8.2.	ADMINISTRÁCIA PROJEKTOV	32
8.3.	PRÍPRAVA A IMPLEMENTÁCIA PROJEKTOV	33
8.4.	YOUTHPASS	33
8.5.	ZHRNUTIE	34
9.	ZÁVER	35

1. ÚVOD

Analýzu programu Erasmus+ pre oblasť mládeže realizovala počas celého programového obdobia sieť RAY, ktorú tvoria národné agentúry programu Erasmus+ a ich výskumní partneri v 34 krajinách. Táto štúdia predstavuje národnú analýzu výsledkov výskumu, ktorý trval od roku 2015 do roku 2020. Boli do neho zapojení vybraní účastníci projektov a vedúci skupín.

Cieľom analýzy je preskúmať dopady programu Erasmus+ a prispieť tak ku kvalitnejšej realizácii programu a k lepšej príprave budúcich programov určených pre mládež. Výskumníci stojaci za projektom si kládli predovšetkým tieto otázky:

Aké sú dopady programu Erasmus+ na mladých ľudí, vedúcich skupín a pracovníkov s mládežou? Ako realizácia projektov ovplyvnila zapojené organizácie, neformálne skupiny, inštitúcie a miestne komunity? Do akej miery sa podarilo dosiahnuť ciele programu Erasmus+?

1.1. RAY

Sieť RAY bola založená vďaka iniciatíve rakúskej Národnej agentúry pre program Mládež v akcii. Cieľom iniciatívy bolo uskutočnenie spoločných nadnárodných výskumných aktivít, ktoré by priniesli kvalitné poznatky o dopadoch programu EÚ Mládež v akcii (2007 - 2013).

Prvé stretnutie siete sa konalo v Rakúsku v roku 2008. Odvtedy sa sieť neustále rozširovala a v súčasnosti zahŕňa národné agentúry a ich výskumných partnerov pôsobiacich v 34 krajinách: Rakúsko, Belgicko, Chorvátsko, Cyprus, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Island, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Lichtenštajnsko, Litva, Luxembursko, Malta, Holandsko, Severné Macedónsko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Srbsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Švajčiarsko, Turecko a Veľká Británia.

1.2. VÝSKUMNÉ AKTIVITY

Táto analýza vychádza z hlavnej výskumnej aktivity RAY siete, ktorou bol kontinuálny dotazníkový online prieskum medzi účastníkmi projektov a lídrami jednotlivých skupín.

Vybraným respondentom z oboch skupín bol zasielaný dotazník (každá skupina vyplňala vlastný dotazník), ich odpovede sa nahrávali do špeciálneho softvéru, ktorý spravovala rakúska NA a jej výskumný partner. Získané národné dáta boli poskytnuté jednotlivým národným agentúram.

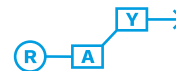
1.3. KONCEPCIA ANALÝZY

Cieľom výskumného projektu bolo preskúmať dopady programu Erasmus+ a prispieť tak k ďalšiemu rozvoju európskych programov pre mládež. Už RAY analýza programu Mládež v akcii ukázala, že projekty majú pozitívny vplyv nielen na mladých ľudí, ale aj na pracovníkov s mládežou a lokálne komunity.

1.3.1 Zámer a ciele

Hlavným zámerom tejto štúdie je poskytnúť také informácie o programe, ktoré budú slúžiť na jeho kvalitnejšiu implementáciu, na rozvoj ďalších programov pre mládež a celkovo na rozvoj mládežníckej politiky na Slovensku.

Cieľom štúdie je preskúmať:

- dopady projektov na zúčastnených aktérov, najmä na účastníkov projektov a vedúcich skupín, ale aj na zúčastnené organizácie a miestne komunity;
- dostupnosť programu pre mladých ľudí (najmä mladých ľudí s nedostatkom príležitosti), ako aj organizácie a neformálne skupiny;
- profil účastníkov, lídrov a organizácií zapojených do projektov;
- manažment a financovanie projektov;
- kvalitu implementácie programu.

1.3.2 Výskumné otázky

Všeobecné výskumné otázky:

- Aký majú projekty dopad na účastníkov, vedúcich skupín, zapojené skupiny, organizácie a lokálne komunity?
- Aká je dostupnosť programu, kto sa do neho zapája, aká podpora je poskytovaná žiadateľom a aký je manažment projektov?
- Ako by mohli prispieť zistenia z tejto štúdie k ďalšiemu rozvoju európskych programov pre mládež?

Špecifické výskumné otázky:

- Aké sú dopady projektov na postoje, hodnoty, správanie účastníkov projektov a vedúcich skupín a na rozvoj vedomostí a zručnosti?
- Aké sú dopady projektov na vzdelávacie a profesionálne dráhy účastníkov projektov a vedúcich skupín?
- Aké sú dopady projektov na zapojených účastníkov a vedúcich skupín v oblasti rozvoja kompetencií potrebných pri práci s mládežou?
- Do akej miery sú projekty v súlade s cieľmi a prioritami programu Erasmus+ a to predovšetkým v oblastiach ako je participácia, aktívne občianstvo, medzikultúrny dialóg, inklúzia, solidarita, uplatnenie sa na trhu práce, rozvoj práce s mládežou, medzinárodná spolupráca v oblasti mládeže, uznanie neformálneho a informálneho vzdelávania a rozvoj mládežníckej politiky?
- Ako sa dopady projektov odlišujú v závislosti od typu projektu a krajiny, z ktorej účastníci a vedúci skupín pochádzajú?
- Aký je profil účastníkov a vedúcich skupín, najmä pokiaľ ide o ich vzdelanostný, profesijný a ekonomický status, demografické ukazovatele a predchádzajúce skúsenosti s mobilitou a vzdelávaním? A ako to súvisí s dostupnosťou programu?

1.3.3 Dizajn výskumu

Dizajn výskumu bol založený na dotazníkovom online výskume s účastníkmi projektov a vedúcimi skupín. Rozdelenie respondentov na dve skupiny (účastníkov a vedúcich skupín) a vytvorenie dvoch špecifických dotazníkov, umožnilo porovnať, ako vnímajú obe skupiny účasť na projekte. Zároveň bol dotazník preložený do jazykov jednotlivých zapojených krajín. Viacjazyčnosť projektu a dotazníka umožnila aktérom, aby odpovedali vo svojom rodnom jazyku.

Dotazníkový prieskum bol realizovaný v dvojročných intervaloch (2015/2016, 2017/2018 a 2019/2020). Respondeti výskumu boli oslovení tak, aby im dotazníky boli posielané vždy najmenej dva mesiace po ukončení projektu, ale zároveň tak, aby táto doba nepresiahla desať mesiacov. Dôvodom bola snaha poskytnúť aktérom dostatočný čas na zhodnotenie a reflexiu toho, čo vďaka projektu zažili. Opísaný postup bol uprednostnený aj z toho dôvodu, že osobné stretnutie

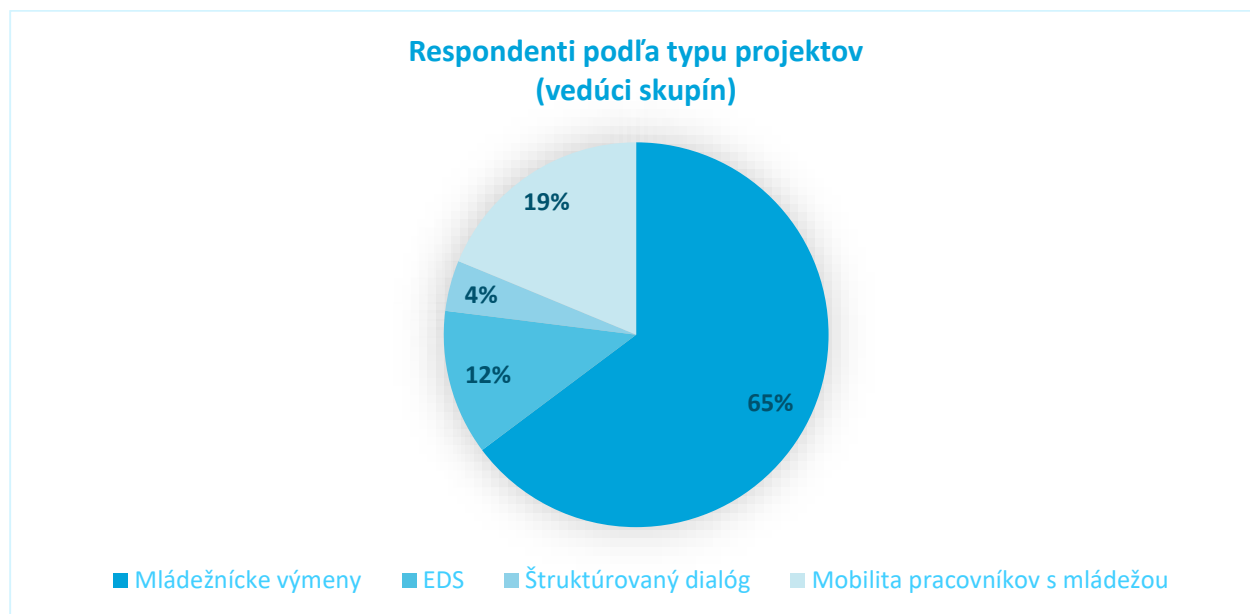
so zahraničnými účastníkmi, ktorí sa po skončení aktivít projektu zvyčajne vrátia domov, by bolo logisticky veľmi náročné.

1.3.4 Koho sme oslovili

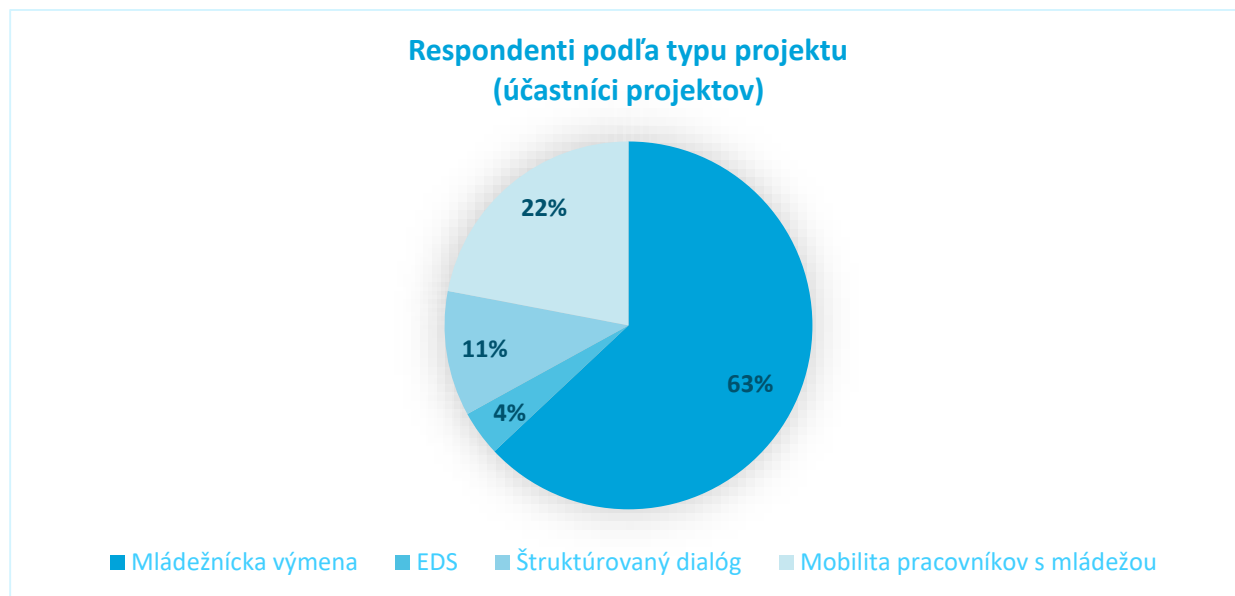
Táto analýza bola vytvorená na základe odpovedí 353 vedúcich skupín a 1685 účastníkov projektov. Všetci respondenti mali v čase projektu trvalé bydlisko na Slovensku. Projekty, ktorých sa respondenti zúčastnili, mohli byť podporené aj inou ako slovenskou NA a mohli sa uskutočniť aj v inej krajine ako na Slovensku.

Analýza vychádza z dát, ktoré pokrývajú projekty, ktoré boli realizované v rokoch 2014 – 2020. Tam, kde sú dáta za slovenských účastníkov porovnávané s ostatnými krajinami, je potrebné brať do úvahy, že medzinárodná správa za celé toto obdobie urobená nebola a preto porovnáваме slovenské dáta s dátami z ostatných krajín, ktoré pokrývajú len obdobie rokov 2017 – 2018. Početnosť respondentov v rámci jednotlivých aktivít ukazujú Graf 1 (vedúci skupín) a Graf 2 (účastníci).

Graf 1

Graf 2

1.3.5 Interpretácia výsledkov

V dotazníku boli často použité škály odpovedí, v rámci ktorých mohli respondenti vyjadriť buď silný súhlas s ponúknutými možnosťami, mierny súhlas, mierny nesúhlas alebo silný nesúhlas. Vzhľadom na skutočnosť, že hodnotenie zmien v oblasti hodnôt, postojov a zručností respondentov bolo merané vo forme samohodnotenia, v tabuľkách a grafoch pracujeme vždy so silným súhlasom/nesúhlasom. Tieto hodnoty reprezentujú skutočnosť reálnejšie, keďže vyjadrujú zmeny, ktoré respondenti považujú za jednoznačné.

Vzhľadom na skutočnosť, že reálnosť týchto zmien je meraná len subjektívne a nevieme ju doložiť hodnotením tretích strán, či prostredníctvom ďalších merateľných indikátorov, odporúčame si všimnúť predovšetkým rozdiely medzi jednotlivými položkami (teda postojmi, hodnotami, zručnosťami) a menej interpretovať absolútne čísla.

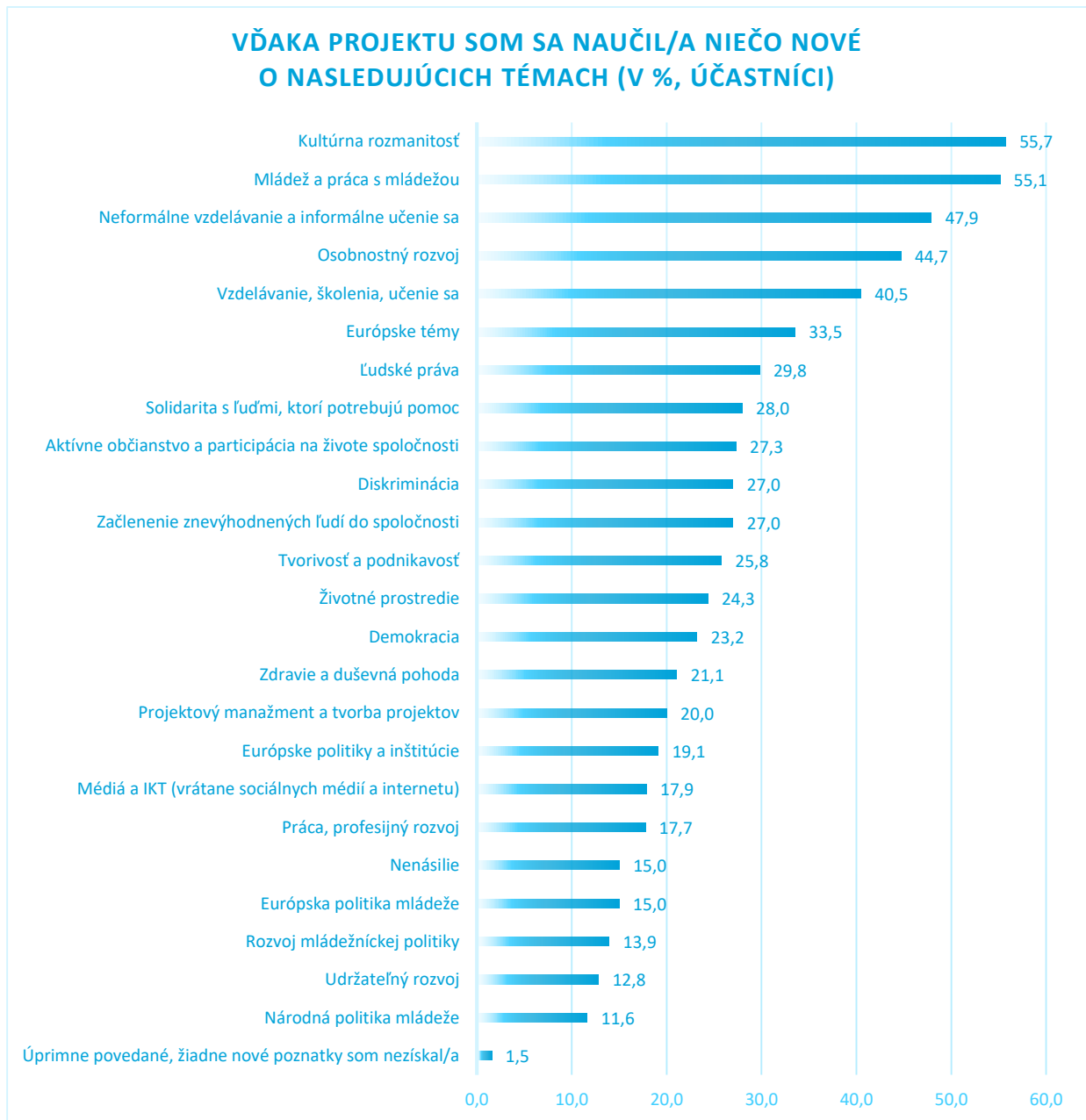
2. ROZVOJ KOMPETENCIÍ

V tejto kapitole sa budeme venovať vedomostiam, zručnostiam, postojom, hodnotám, správaniu, a tomu, do akej miery sa menili v dôsledku účasti na projekte.

2.1. ZÍSKAVANIE VEDOMOSTÍ

Účastníkov projektov sme sa opýtali, či sa prostredníctvom projektu dozvedeli niečo nové (mohli si vybrať viacero odpovedí). Iba 1,5% všetkých respondentov uviedlo, že sa nedozvedeli vôbec nič.

Graf 3 ukazuje, ktoré vedomosti spomínali účastníci najčastejšie. Ide predovšetkým o kultúrnu rozmanitosť (56%), mládež a prácu s mládežou (55%) a neformálne vzdelávanie a informálne učenie sa (48%). Naopak, najmenej sa respondenti dozvedeli niečo nové o rozvoji mládežníckej politiky (14%), udržateľnom rozvoji (13%) a národnej politike mládeže (12%).

Graf 3

Zaujímavý je pohľad na to, ako hodnotia vzdelávací rozmer projektov účastníci podľa vekových kategórií.

Ukázalo sa, že mladí ľudia do 17 rokov sa toho naučili najmenej, platilo to takmer pri všetkých položkách, ktoré boli respondentom ponúknuté. Napríklad položku „Neformálne vzdelávanie a informálne učenie sa“ označilo len 34% mladších ako 18 rokov, zatiaľ čo u ostatných vekových kategórií to bolo od 42% do 67%. Samozrejme, svoju úlohu tu mohla zohrať aj schopnosť uvedomiť si, či sa v rámci nejakého procesu človek učí alebo nie.

2.2. ROZVOJ ZRUČNOSTÍ

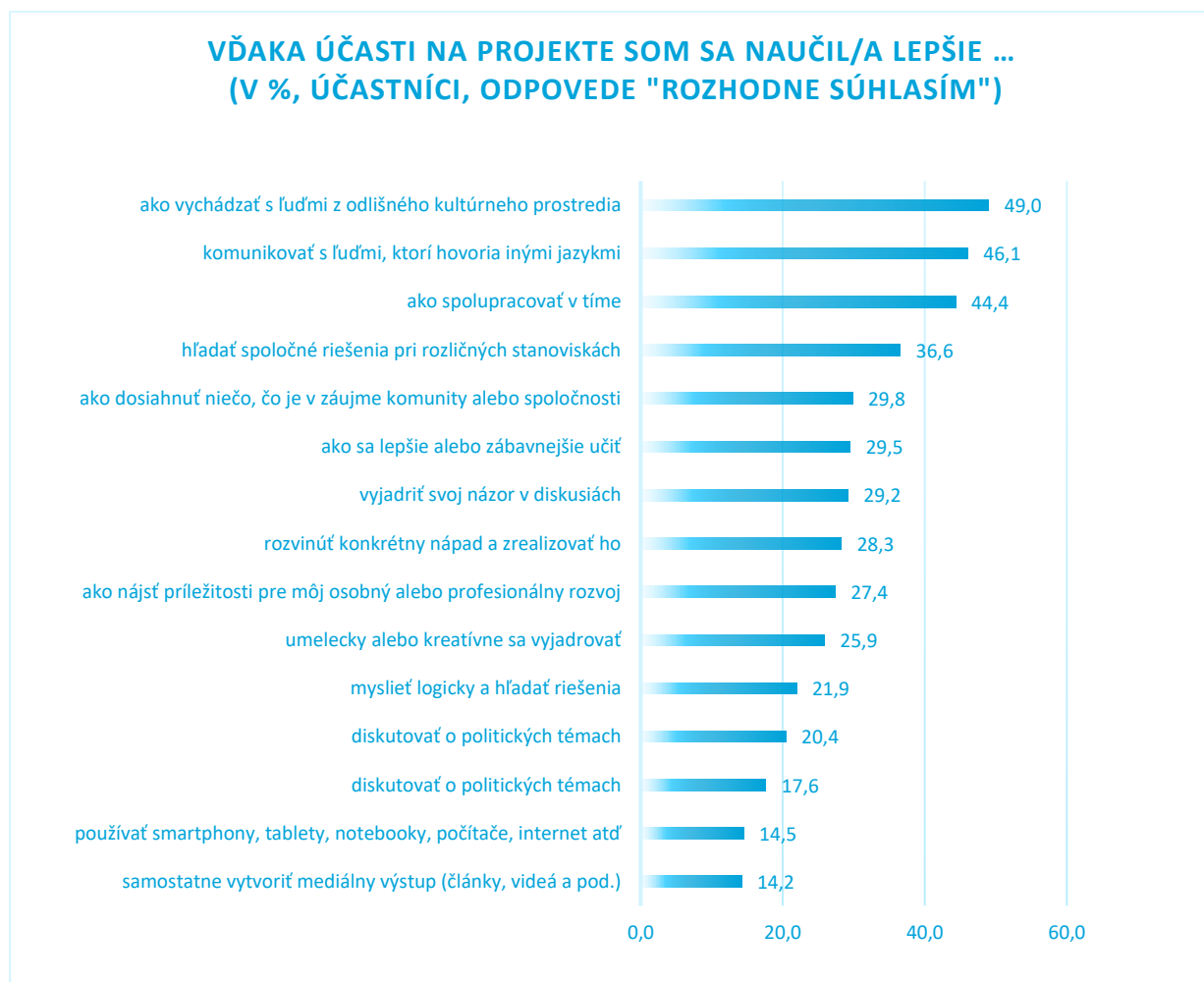
Aké zručnosti získali alebo si zlepšili účastníci a vedúci skupín? Respondenti boli požiadaní, aby hodnotili samých seba a aby posúdili, ktoré zručnosti si

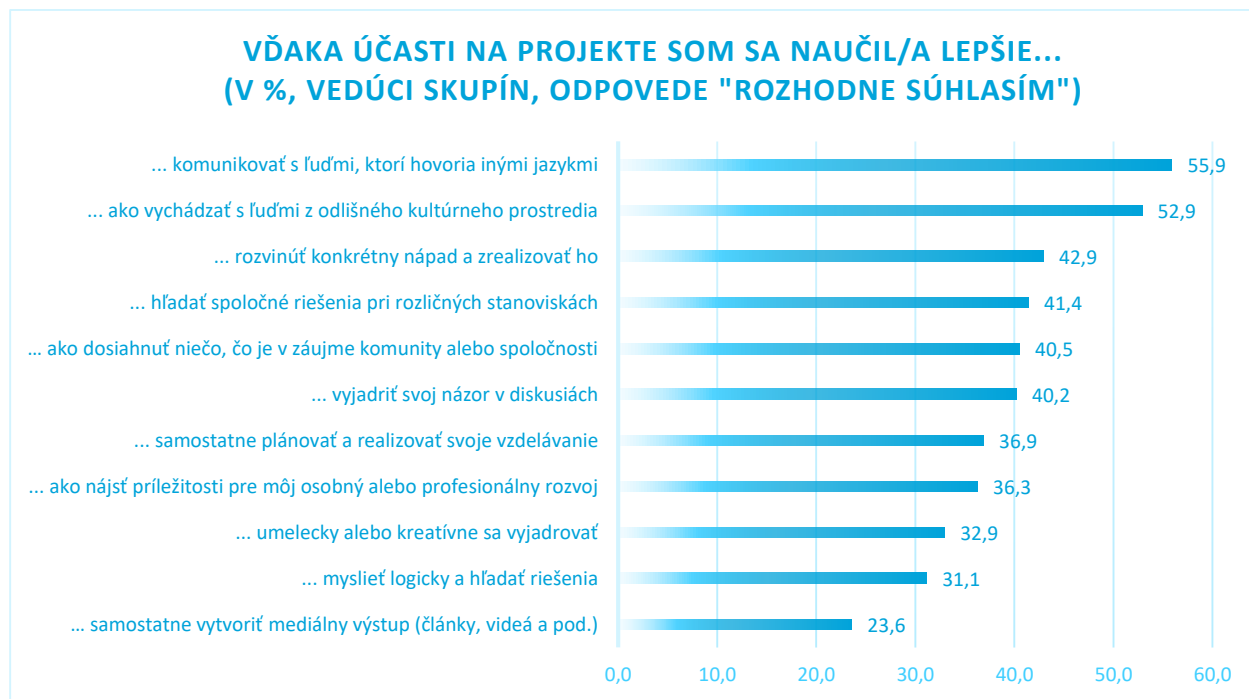

rozvinuli. Všeobecne sa dá povedať, že sme zaznamenali výrazný rozvoj zručností.

Pri jednotlivých zručnostiach uviedlo 14% až 49% účastníkov a 24% až 56% vedúcich skupín, že sa rozhodne zlepšilo v danej oblasti. V oboch skupinách respondenti najčastejšie uviedli dve oblasti, v ktorých podľa nich nastalo zlepšenie. Ide o zručnosť „vychádzať s ľuďmi z odlišného kultúrneho prostredia“ a schopnosť „komunikovať s ľuďmi, ktorí hovoria inými jazykmi“. Naopak, v oboch skupinách sa na poslednom mieste (najmenej opýtaných uviedlo, že sa zlepšili v tejto oblasti) umiestila zručnosť „vytvoriť mediálny výstup“. O tom, že im projekt pomohol v tejto oblasti bolo rozhodne presvedčených len 14% účastníkov a 24% vedúcich skupín. Podrobné výsledky sú zobrazené v Grafe 4 a Grafe 5.

Graf 4

Graf 5

Tak ako pri získavaní nových vedomostí, aj v rámci rozvoja zručností sa ukázalo, že mladí ľudia do 17 rokov sa toho naučili najmenej, čo platilo takmer pri všetkých položkách, ktoré boli respondentom ponúknuté.

Napríklad pri otázke, či súhlasia s tým, že sa naučili „hľadať spoločné riešenia pri rozličných stanoviskách“, vo vyšších vekových kategóriách označilo od 33% po 39 % opýtaných starších ako 18 rokov, že sa v tejto schopnosti rozhodne zlepšili. Vo vekovej skupine ľudí mladších ako 18 rokov to bolo len 30% opýtaných. Podobne to bolo aj pri ďalších zručnostiach. Pri otázke, či sa naučili lepšie si plánovať svoje ďalšie vzdelávanie, rozhodne súhlasilo v kategórii mladších ako 18 rokov len 17% opýtaných, zatiaľ čo pri ostatných vekových kategóriách to bolo 19% až 23% opýtaných. Tento vzorec sa opakoval takmer pri všetkých položkách.

Čo je dôvodom týchto rozdielov? Pri niektorých schopnostiach zrejme zohráva svoju úlohu rozličná veková štruktúra účastníkov rôzneho typu projektov, kvôli ktorej sa starší účastníci prirodzene častejšie stretávajú v projektoch s iným typom tém. Keďže však rozdiely medzi vekovými skupinami sú pozorované takmer pri všetkých položkách, toto vysvetlenie nepostačuje. Iným možným vysvetlením je, že sa nepľnoletá mládež toho na projektoch naozaj naučí menej, ako starší účastníci. A za zváženie stojí aj možnosť, že si jednoducho najmladší účastníci v takej miere neuvedomujú vzdelávací rozmer projektov.

Pozreli sme aj na rozdiely medzi mužmi a ženami. Pri väčšine položiek bol rozdiel veľmi malý, okrem dvoch zručností a to „samostatne vytvoriť mediálny výstup“ a „diskutovať o politických témach“. Pri oboch uviedli muži vo vyššej miere, že sa v danej oblasti vďaka projektu zlepšili. Pri oboch bol podiel mužov, ktorí s tvrdením rozhodne súhlasili vyšší o 5 percentuálnych bodov.

Viacere rozdiely boli zistené aj pri porovnávaní rôznych typov aktivít. Napríklad účastníci mládežníckych výmen vo väčšej miere (32% s tvrdením rozhodne súhlasilo, pri ostatných aktivitách to bolo v priemere 25%) uvádzali, že sa lepšie naučili vyjadriť svoj názor v diskusiách. Podobne, práve účastníci mládežníckych výmen v najväčšej miere uvádzajú, že sa zlepšili v zručnosti komunikovať s ľuďmi, ktorí hovoria inými jazykmi (53% oproti 43% dobrovoľníkov,

40% účastníkov mobility pracovníkov s mládežou a len 21% účastníkov štruktúrovaného dialógu).

Naopak, účastníci mládežníckych výmen vo výrazne menšej miere hovoria o tom, že sa zlepšili v schopnosti samostatne plánovať a realizovať vzdelávanie (19%), v tejto zručnosti sa najviac zlepšili dobrovoľníci (27%).

2.3. KOMPETENCIE PRE PRÁCU S MLÁDEŽOU

Viacere otázky v dotazníku sa venovali témam súvisiacim s prácou s mládežou. Necelá polovica opýtaných (od 42% do 46%) uviedla, že rozhodne súhlasí s tým, že sa naučila niečo nové v predmetných oblastiach.

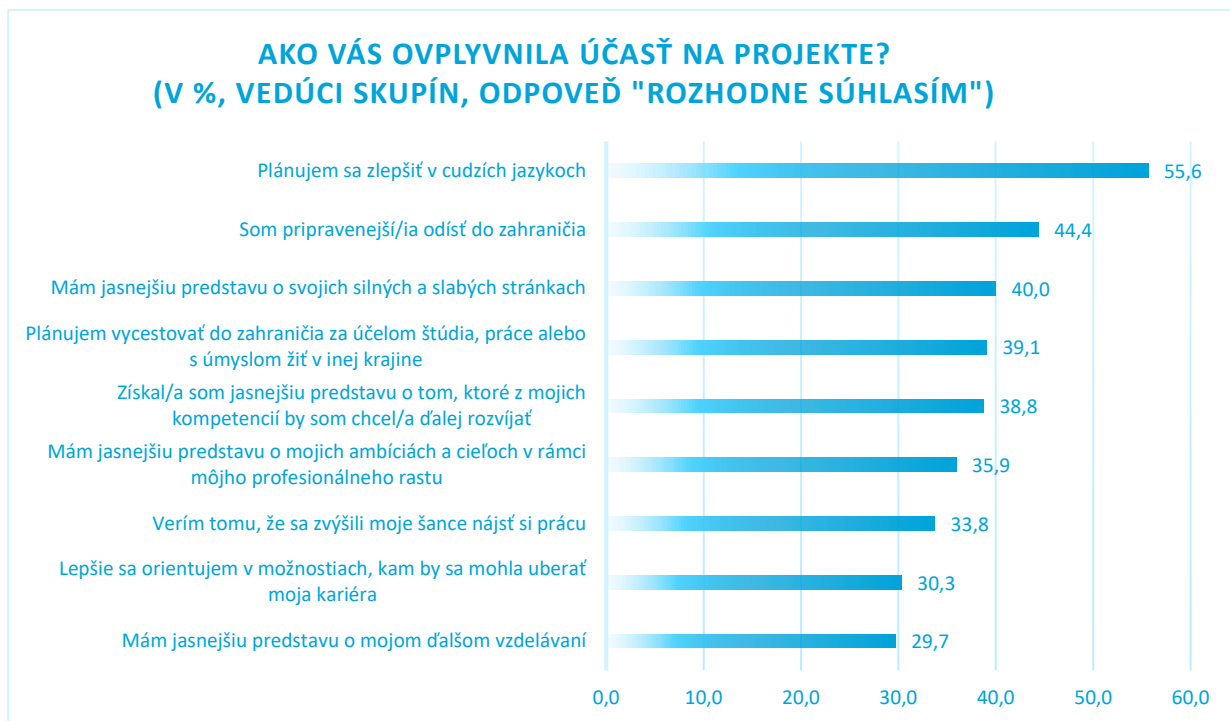
Rozdiely medzi jednotlivými položkami nie sú veľké, najčastejšie sa vedúci skupín naučili lepšie riešiť neočakávané situácie, na opačnej strane rebríčka je lepšie porozumenie prepojenia medzi formálnym, neformálnym a informálnym vzdelávaním a tiež nadviazanie kontaktu s ľuďmi, s ktorými by chceli pripraviť nový projekt (Graf 6).

Graf 6

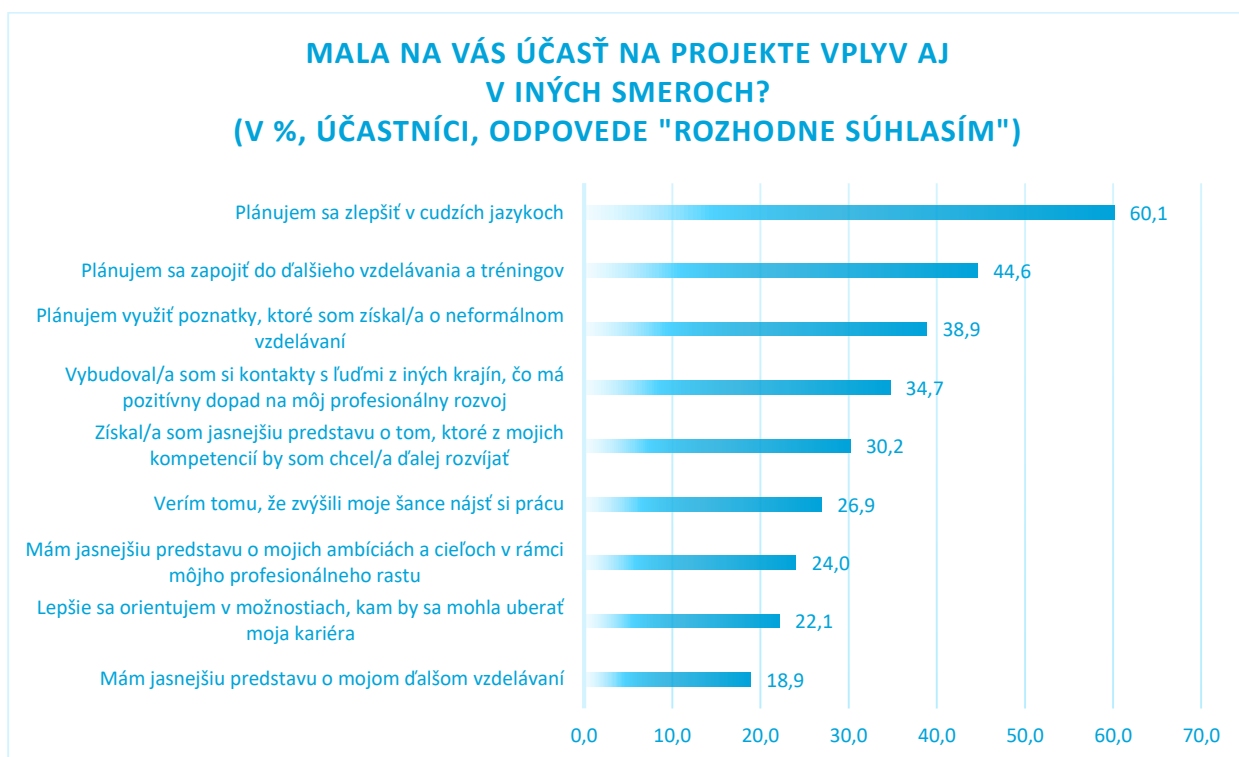

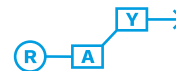
2.4. OSOBNOSTNÝ ROZVOJ

Ako sa prejavila skúsenosť s programom na osobnostnom rozvoji opýtaných? Pohľad na Graf 7 nám poskytne zaujímavý poznatok: pre vedúcich skupín bolo zjavne najväčším prínosom, že sa zúčastnili medzinárodného projektu a prišli do kontaktu s ľuďmi z iných krajín. To sa odzrkadľuje aj na ich osobných plánoch do budúcnosti. Najčastejšie sa chcú po skúsenosti s programom začať učiť cudzie jazyky a plánujú odísť do zahraničia. Naopak, projekt im v menšej miere pomohol ujasniť si, kam sa bude uberať ich ďalšie vzdelávanie, kariéra a pomerne nízko tiež hodnotili dopad na svoju zamestnateľnosť.

Graf 7

Odpovede účastníkov boli podobné, aj v tejto skupine sa ukázalo, že účastníkov motivovala skúsenosť s projektom predovšetkým k tomu, aby sa zlepšili v cudzích jazykoch a naopak, v menšej miere uvádzali, že vedia niečo viac o svojich kariérnych a študijných plánoch.

Graf 8

Keď sa pozrieme na rozdelenie účastníkov podľa typu projektu, zistíme, že najviac označovali možnosť „Plánujem sa zlepšiť v cudzích jazykoch“ účastníci mládežníckych výmen (68%), naopak, najmenej tí, ktorí majú za sebou projekt štruktúrovaného dialógu (42%).

Zaujímavý je pohľad na osobnostný rozvoj účastníkov z pohľadu ich životnej úrovne. Keď si rozdelíme respondentov do štyroch skupín podľa toho, ako vnímajú svoju ekonomickú situáciu, zistíme, že rozdiely medzi nimi sú minimálne, okrem skupiny tých, ktorí deklarujú, že sa im žije „o dosť horšie, ako by bolo primerané“. Práve v tejto skupine je ochota ďalej sa vzdelávať a rozvíjať výrazne nižšia. Zatiaľ čo respondenti patriaci do ostatných skupín sa plánujú ďalej jazykovo vzdelávať vo výraznej miere (60% až 63% z nich to rozhodne plánuje), pri ekonomicky najslabšej skupine rovnaký postoj vyjadrilo len 38%. Iný príklad: s odpoveďou „Lepšie sa orientujem v možnostiach, kam by sa mohla uberať moja kariéra“ rozhodne súhlasilo len 9% ekonomicky najslabších účastníkov, pričom pri ostatných skupinách to bolo 21% až 25%.

2.5. VZDELANOSTNÉ A PROFESIONÁLNE DRÁHY

Ako sme už ukázali v predchádzajúcej kapitole, grafy 7 a 8 hovoria o tom, že vedúci projektov i účastníci sa vďaka skúsenosti s programom začínajú viac orientovať na ďalšie potenciálne projekty v zahraničí, alebo so zahraničnými partnermi. Či už ide o prípravu na odchod do zahraničia, plán zlepšiť sa v cudzom jazyku, či o posilnenie ochoty vycestovať do zahraničia za účelom štúdia alebo práce.

Pozrime sa aj na to, ako celkovo hodnotia respondenti svoj osobný rozvoj. Ktoré typy projektov k nemu najviac prispeli? Podľa samotných účastníkov to boli predovšetkým projekty dobrovoľníckej služby, až 69 % dobrovoľníkov uviedlo, že projekt rozhodne prispel k ich osobnostnému rozvoju. Rovnakú odpoveď uviedlo 64% účastníkov mobilít pracovníkov s mládežou, 62% účastníkov mládežníckych výmen a 43% účastníkov štruktúrovaného dialógu.

2.6. ZHRNUTIE

Posilnenie kľúčových kompetencií mladých ľudí je jednou z najdôležitejších úloh programu Erasmus+. Čísla, ktoré sme ukázali v tejto časti naznačujú, že sa to programu darí veľmi dobre.

Rozvoj kľúčových kompetencií sme zaznamenali pri účastníkoch, ale aj pri vedúcich skupín.

Z výpovedí účastníkov vyplýva, že najviac sa toho naučili o kultúrnej rozmanitosti.

Pri hodnotení jednotlivých zručností sme zistili, že 14% až 49 % účastníkov a 24% až 56 % vedúcich skupín, uviedlo, že sa rozhodne zlepšilo v jednotlivých oblastiach. Pre obe skupiny platí, že najväčšie zlepšenie nastalo v schopnosti „vychádzať s ľuďmi z odlišného kultúrneho prostredia“ a zručnosti „komunikovať s ľuďmi, ktorí hovoria inými jazykmi“.

Významne sa zlepšila aj schopnosť vedúcich skupín pracovať s mladými ľuďmi, najvýraznejšie sa to prejavilo v schopnosti riešiť neočakávané situácie pri vzdelávaní mladých ľudí.

K čomu motivovala obe skupiny respondentov skúsenosť s projektom? U oboch to bola chuť začať sa zlepšovať v cudzích jazykoch, pričom najmotivovanejší sú účastníci mládežníckych výmen.

Zistili sme tiež, že najmenší dopad majú projekty na osobnostný rozvoj tých, ktorí sú na tom sociálne a ekonomicky najhoršie.

Z pohľadu typu projektov hodnotia svoj osobnostný rozvoj najpozitívnejšie účastníci dobrovoľníckych projektov.

3. PARTICIPÁCIA A AKTÍVNE OBČIANSTVO

Pojmy aktívne občianstvo a participácia v sebe skrývajú množstvo ďalších tém, ako sú napríklad demokracia, ľudské práva, boj proti rasizmu a diskriminácii, rovnosť príležitostí, stret kultúr, životné prostredie, trvalo udržateľný rozvoj, globálne problémy, hospodárstvo, mier a konflikty, či sociálna súdržnosť. V dotazníku bolo viacero otázok, týkajúcich sa týchto tém v súvislosti s účasťou na projekte podporenom programom Erasmus+.

3.1. ZÍSKANIE ZNALOSTÍ O PARTICIPÁCII A AKTÍVNOBŤ OBČIANSTVE

Aká časť projektov sa zaoberala participáciou a aktívnym občianstvom? Podľa výpovedí účastníkov ich bola približne štvrtina, 27% respondentov uviedlo, že sa naučili o týchto témach niečo nové. Keď sa pozrieme na to, v ktorom type aktivít sa tieto témy vyskytovali najčastejšie, zistíme, že ide predovšetkým o štruktúrovaný dialóg (39%) a mobilitu pracovníkov s mládežou (36%). Naopak, v menšej miere sa o participácii a aktívnom občianstve hovorilo v dobrovoľníckych projektoch (31%) a v mládežníckych výmenách (24%).

3.2. ROZVOJ ZRUČNOSTÍ

Účastníci projektov sa mali vyjadriť k možnému vplyvu projektu na rozvoj štrnástich kľúčových kompetencií. V tejto časti sa pozrieme bližšie na tri, ktoré sa najviac týkajú participácie a aktívneho občianstva.

Prvou z nich je schopnosť komunikovať s ľuďmi z odlišného kultúrneho prostredia (ľudia hovoriaci cudzím jazykom). Vidíme, že takmer polovica účastníkov (46%) hovorí, že sa v tejto oblasti rozhodne zlepšila. Pozrime sa na túto zručnosť z pohľadu typu aktivity. Je zrejmé, že najväčší posun zaznamenali účastníci mládežníckych výmen (53%), naopak, pri štruktúrovanom dialógu bolo toto číslo ani nie polovičné (21%) (Tabuľka 1).

Tabuľka 1: Vďaka účasti na projekte som sa naučil/a lepšie ...

komunikovať s ľuďmi, ktorí hovoria inými jazykmi					Spolu		
		rozhodne nesúhlasím	nesúhlasím	súhlasím		rozhodne súhlasím	
	mládežnícka výmena		10	28	392	493	923
			1,1%	3,0%	42,5%	53,4%	100,0%
	EDS		1	4	33	29	67
			1,5%	6,0%	49,3%	43,3%	100,0%
	štruktúrovaný dialóg		17	51	56	32	156
			10,9%	32,7%	35,9%	20,5%	100,0%
mobilita pracovníkov s mládežou		5	29	155	127	316	
		1,6%	9,2%	49,1%	40,2%	100,0%	
neviem		3	23	102	84	212	
		1,4%	10,8%	48,1%	39,6%	100,0%	
Spolu			36	135	738	765	1674
			2,2%	8,1%	44,1%	45,7%	100,0%

Ďalšou skúmanou zručnosťou bola schopnosť dosiahnuť niečo, čo je v záujme komunity alebo spoločnosti. V porovnaní s predchádzajúcou zručnosťou sme zaznamenali výrazne nižší dopad, len necelých 30% opýtaných rozhodne súhlasilo

s tým, že sa v tejto oblasti zlepšili. V tomto prípade už nie je taký výrazný rozdiel medzi jednotlivými aktivitami, iba pri dobrovoľníckych projektoch bol deklarovaný dopad o približne 11 percentuálnych bodov nižší ako v prípade ostatných akcií (Tabuľka 2).

Tabuľka 2: Vďaka účasti na projekte som sa naučil/a lepšie ...

ako dosiahnuť niečo, čo je v záujme komunity alebo spoločnosti						Spolu
		rozhodne nesúhlasím	nesúhlasím	súhlasím	rozhodne súhlasím	
mládežnícka výmena		7	101	530	286	924
		0,8%	10,9%	57,4%	31,0%	100,0%
EDS		1	10	43	13	67
		1,5%	14,9%	64,2%	19,4%	100,0%
štruktúrovaný dialóg		2	16	91	48	157
		1,3%	10,2%	58,0%	30,6%	100,0%
mobilita pracovníkov s mládežou		3	34	183	96	316
		0,9%	10,8%	57,9%	30,4%	100,0%
neviem		2	30	126	55	213
		0,9%	14,1%	59,2%	25,8%	100,0%
Spolu		15	191	973	498	1677
		0,9%	11,4%	58,0%	29,7%	100,0%

A čo zručnosť „diskutovať o politických témach“? Tu bol zistený dopad úplne najmenší, len necelých 18% opýtaných rozhodne súhlasilo s tým, že u nich nastal posun k lepšiemu. Z pohľadu typu aktivít bol jednoznačne najväčší dopad zaznamenaný pri štruktúrovanom dialógu (35% opýtaných s tvrdením rozhodne súhlasilo) (Tabuľka 3).

Tabuľka 3: Vďaka účasti na projekte som sa naučil/a lepšie ...

diskutovať o politických témach						Spolu
		rozhodne nesúhlasím	nesúhlasím	súhlasím	rozhodne súhlasím	
mládežnícka výmena		65	345	333	155	898
		7,2%	38,4%	37,1%	17,3%	100,0%
EDS		6	28	23	9	66
		9,1%	42,4%	34,8%	13,6%	100,0%
štruktúrovaný dialóg		2	22	75	53	152
		1,3%	14,5%	49,3%	34,9%	100,0%
mobilita pracovníkov s mládežou		35	136	104	38	313
		11,2%	43,5%	33,2%	12,1%	100,0%
neviem		19	75	81	31	206
		9,2%	36,4%	39,3%	15,0%	100,0%
Spolu		127	606	616	286	1635
		7,8%	37,1%	37,7%	17,5%	100,0%

Pri tejto položke sme zistili aj zaujímavý rozdiel medzi mužmi a ženami. Len 16% žien sa vyjadrilo, že sa v schopnosti diskutovať o politických témach rozhodne zlepšilo, zatiaľ čo pri mužoch to bolo 21% opýtaných (Tabuľka 4).

Tabuľka 4: Vďaka účasti na projekte som sa naučil/a lepšie ...

diskutovať o politických témach			Spolu				
			rozhodne súhlasím	ne-súhlasím	súhlasím	rozhodne súhlasím	
Pohlavie	ženy		84	435	364	164	1047
			8,0%	41,5%	34,8%	15,7%	100,0%
Pohlavie	muži		42	170	249	122	583
			7,2%	29,2%	42,7%	20,9%	100,0%
Spolu			126	605	613	286	1630
Spolu			7,7%	37,1%	37,6%	17,5%	100,0%

3.3. POSTOJE

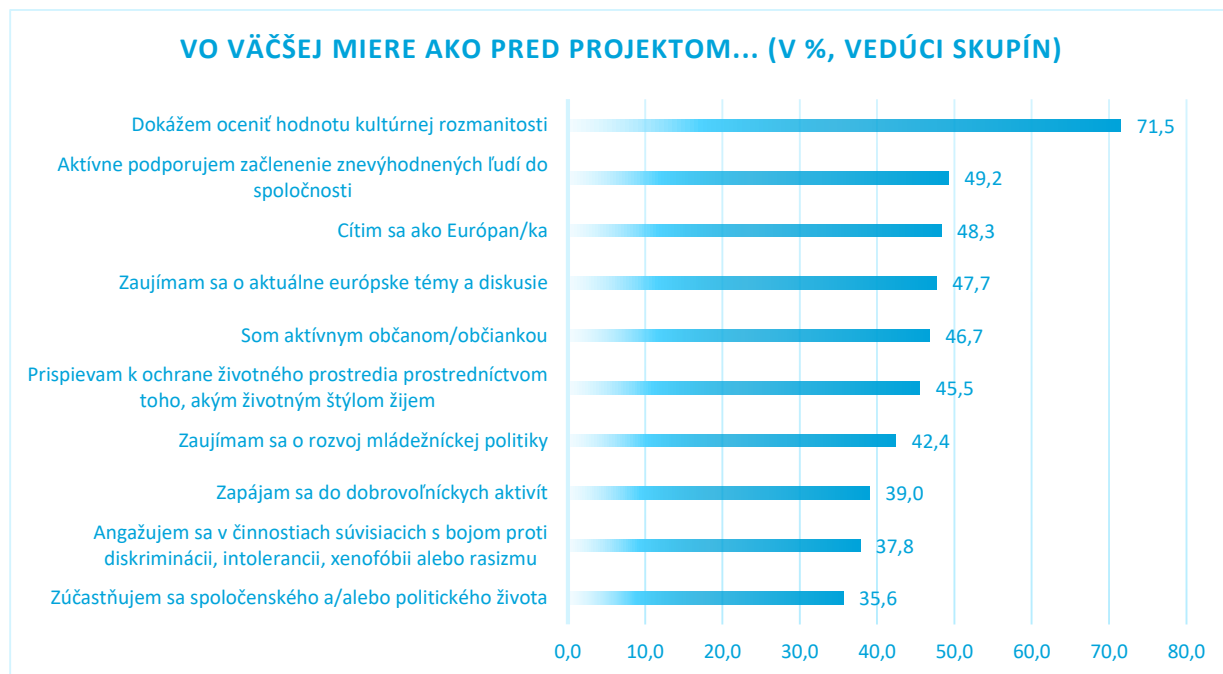
Ako sa menili postoje respondentov po tom, ako absolvovali projekt?

- Najčastejšie uvádzanou zmenou je, že respondenti dokážu lepšie oceniť hodnotu kultúrnej rozmanitosti. Až takmer tri štvrtiny (72%) vedúcich skupín uviedli, že v tejto oblasti došlo rozhodne k výraznej zmene. V prípade účastníkov to bolo 63%. V skupine vedúcich skupín sa na ďalších miestach umiestnila väčšia podpora začlenenia znevýhodnených ľudí do spoločnosti (49%) a posilnenie európskej identity (48%). Medzi účastníkmi skončilo na druhom mieste aktívne zapojenie do dobrovoľníckych aktivít (44%) a na treťom mieste posilnenie európskej identity (42%). (Pozri Grafy 9 a 10)
- Naopak, najmenšia zmena nastala v skupine vedúcich vo väčšom zapájaní sa do spoločenského a politického života (36%) a v angažovaní sa v boji proti diskriminácií, xenofóbii a rasizmu (38%). Medzi účastníkmi došlo k najmenšej zmene v položkách „som aktívnym občanom/občiankou“ (28%) a v angažovaní sa v boji proti diskriminácií, xenofóbii a rasizmu (26%). (Pozri Grafy 9 a 10)

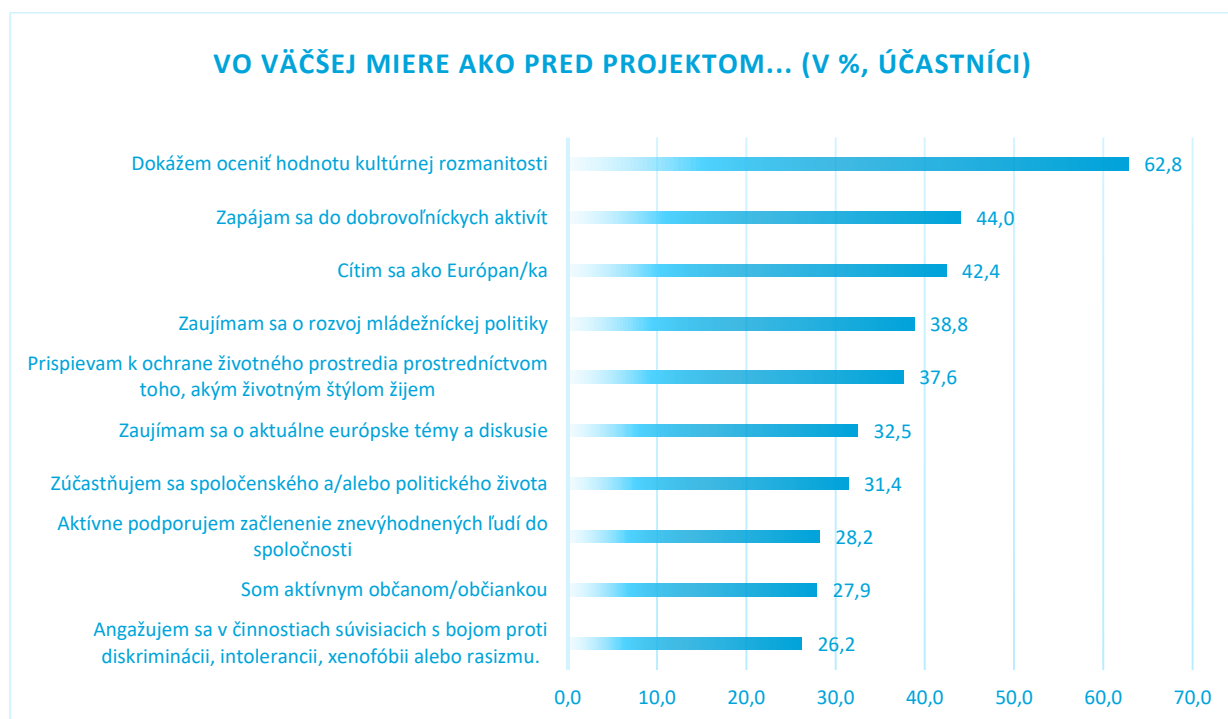
Z Grafu 9 je zrejmé, že k zmene došlo častejšie v oblasti postojov a menej často v oblasti konkrétnych činov. Dokumentuje to aj skutočnosť, že respondenti najčastejšie uvádzali, že viac dokážu oceniť kultúrnu rozmanitosť, avšak pri otázke na aktívne zapojenie sa do spoločenského a politického života, či dobrovoľníckych aktivít, boli čísla najnižšie.

Jedným z vysvetlení môže byť, že zmena postoja ešte nemusí viesť k zmene správania, iným vysvetlením je, že respondenti majú prirodzenú tendenciu zveličovať zmeny, ktoré nie sú tak jednoznačne dokumentovateľné, čo už nie je až tak možné pri konkrétnych skutkoch. Dá sa vysloviť hypotéza, že ak by išiel dotazník ešte hlbšie a pýtal by sa napríklad na frekvenciu konkrétneho konania v porovnaní s minulosťou, čísla dokazujúce zmenu by boli ešte nižšie.

Graf 9

Graf 10

Ak sa pozrieme na to, účastníci ktorých aktivít menili postoje najčastejšie, zistíme, že išlo o mládežnícke výmeny. Nedá sa však automaticky povedať, že tento typ aktivity bol najefektívnejší z hľadiska postojových zmien, keďže dôvody môžeme hľadať aj inde. Napríklad v tom, že účastníci mládežníckych výmen sú mladší v porovnaní s účastníkmi iných aktivít a jedná sa väčšinou o menej skúsených ľudí ako je to napríklad v prípade mobility pracovníkov s mládežou. Dôvodom teda môže byť aj to, že starší a skúsenejší ľudia menia postoje, ale

tiež svoje správanie menej často a menej výrazne ako mladší a neskúsenejší ľudia.

V porovnaní s ostatnými aktivitami došlo u mládežníckych výmen k výraznejšej zmene pri týchto postojoch:

- Zúčastňujem sa spoločenského a/alebo politického života (40% uviedlo odpoveď „vo väčšej miere“, priemer za všetky aktivity je 31%)
- Zapájam sa do dobrovoľníckych aktivít (48% uviedlo odpoveď „vo väčšej miere“, priemer za všetky aktivity je 44%)
- Dokážem oceniť hodnotu kultúrnej rozmanitosti (70% uviedlo odpoveď „vo väčšej miere“, priemer za všetky aktivity je 63%)
- Cítim sa ako Európan/ka (48% uviedlo odpoveď „vo väčšej miere“, priemer za všetky aktivity je 42%)

Účastníci dobrovoľníckej služby v porovnaní s ostatnými výraznejšie zmenili tieto postoj:

- „Angažujem sa v činnostiach súvisiacich s bojom proti diskriminácii, intolerancii, xenofóbii alebo rasizmu.“ (35% uviedlo odpoveď „vo väčšej miere“, priemer za všetky aktivity je 26%)
- „Prispievam k ochrane životného prostredia prostredníctvom toho, akým životným štýlom žijem.“ (50% uviedlo odpoveď „vo väčšej miere“, priemer za všetky aktivity je 38%)

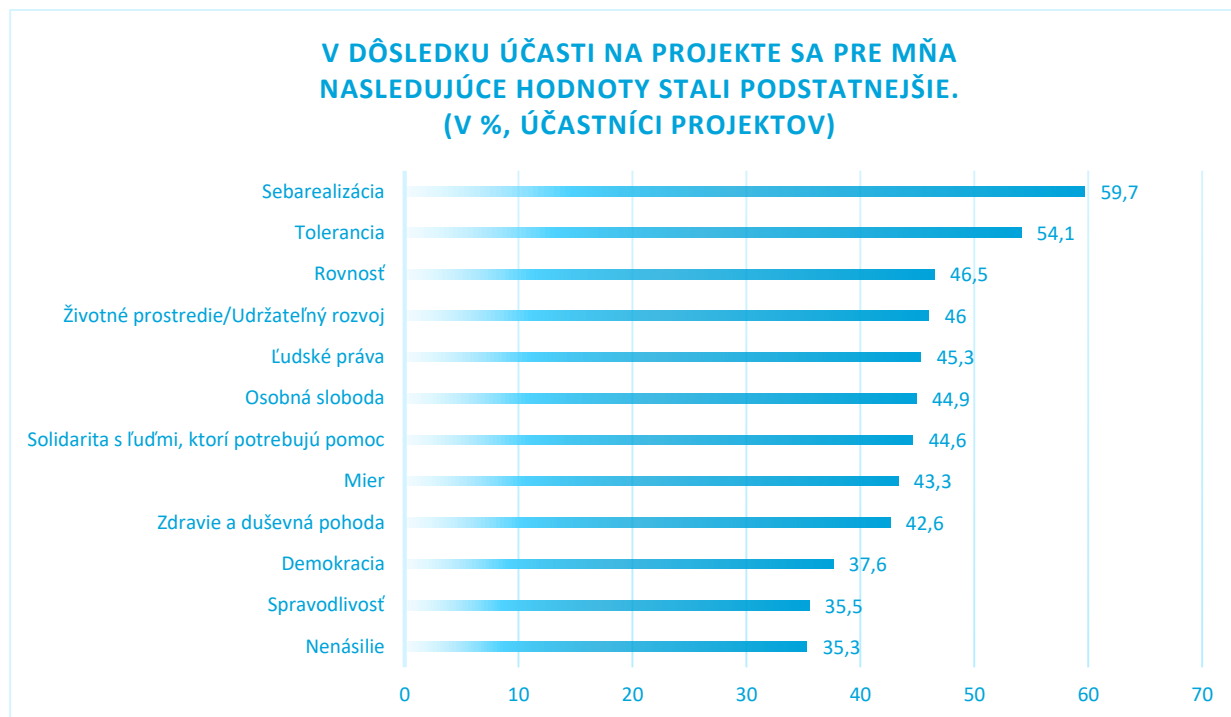
Účastníci štruktúrovaného dialógu v porovnaní s ostatnými výraznejšie zmenili postoj pri položke „Zaujímam sa o rozvoj mládežníckej politiky“ (45% uviedlo odpoveď „vo väčšej miere“, priemer za všetky aktivity je 39%).

3.4. HODNOTY

Účastníkom bol ponúknutý zoznam hodnôt, ku ktorým mali uviesť, či sa pre nich stali vďaka projektu podstatnejšie, menej podstatné alebo sa v tomto smere nič nezmenilo. Zmenu zaznamenalo 35% až 60% účastníkov, pričom takmer vždy išlo o zmenu, na základe ktorej vnímali účastníci jednotlivé hodnoty ako dôležitejšie.

Najviac, takmer 60% si viac cení možnosť seberealizácie a na druhom mieste je hodnota tolerancie, uviedlo ju 54% účastníkov. Naopak, dve tretiny opýtaných nezaznamenali žiadny posun pri hodnotách spravodlivosti a nenásilia (Graf 11).

Graf 11

Pri pohľade na rozdelenie podľa typu aktivity je zrejmé, že najväčšiu zmenu uvádzajú účastníci dobrovoľníckych projektov a mládežníckych výmen. U dobrovoľníkov sa najvýraznejšie prejavila zmena vo vnímaní hodnôt osobnej slobody a solidarity s ľuďmi, ktorí potrebujú pomoc, pri ostatných hodnotách vidíme najväčšiu zmenu medzi účastníkmi mládežníckych výmen.

3.5. ZHRNUTIE

Podpora aktívneho občianstva a participácie je jedným z kľúčových cieľov programu Erasmus+.

Podľa výpovedí účastníkov sa týmito témam venovala približne štvrtina projektov. Účastníci sa vyjadrovali aj ku kľúčovým kompetenciám. Zistili sme, že takmer polovica opýtaných (46%) sa rozhodne zlepšila v schopnosti komunikovať s ľuďmi z odlišného kultúrneho prostredia. Najvýraznejší posun sme zaznamenali medzi účastníkmi mládežníckych výmen (53%).

Pri hodnotení schopnosti „dosiahnuť niečo, čo je v záujme komunity alebo spoločnosti“, sme zaznamenali výrazne nižší dopad, len necelých 30% opýtaných rozhodne súhlasilo s tým, že sa v tejto oblasti zlepšili. V tomto prípade už nie je taký výrazný rozdiel medzi jednotlivými aktivitami, hoci pri dobrovoľníckych projektoch bol deklarovaný dopad o čosi nižší.

Najmenší dopad sme zistili pri schopnosti „diskutovať o politických témach“, len necelých 18% opýtaných rozhodne súhlasilo s tým, že u nich nastal posun k lepšiemu. Z pohľadu typu aktivít bol jednoznačne najväčší dopad zaznamenaný pri štruktúrovanom dialógu.

V oblasti postojov je najčastejšie uvádzanou zmenou, že respondenti dokážu lepšie oceniť hodnotu kultúrnej rozmanitosti. Až takmer tri štvrtiny (72%) vedúcich skupín uviedli, že v tejto oblasti došlo rozhodne k výraznej zmene. V prípade účastníkov to bolo 63%.

Ak sa pozrieme na to, účastníci ktorých aktivít menili postoje najčastejšie, zistíme, že išlo o mládežnícke výmeny.

Zistili sme tiež, že 35% až 60% účastníkov uviedlo, že po projekte vnímajú vybrané hodnoty ako dôležitejšie.

Najviac, takmer 60% si viac cení možnosť seberealizácie a na druhom mieste je hodnota tolerancie (uviedlo ju 54% účastníkov). Pri pohľade na rozdelenie podľa typu aktivity je zrejme, že najväčšiu zmenu uvádzajú v oblasti hodnôt účastníci dobrovoľníckych projektov a mládežníckych výmen.

4. ROZVOJ ORGANIZÁCIE A MIESTNEJ KOMUNITY

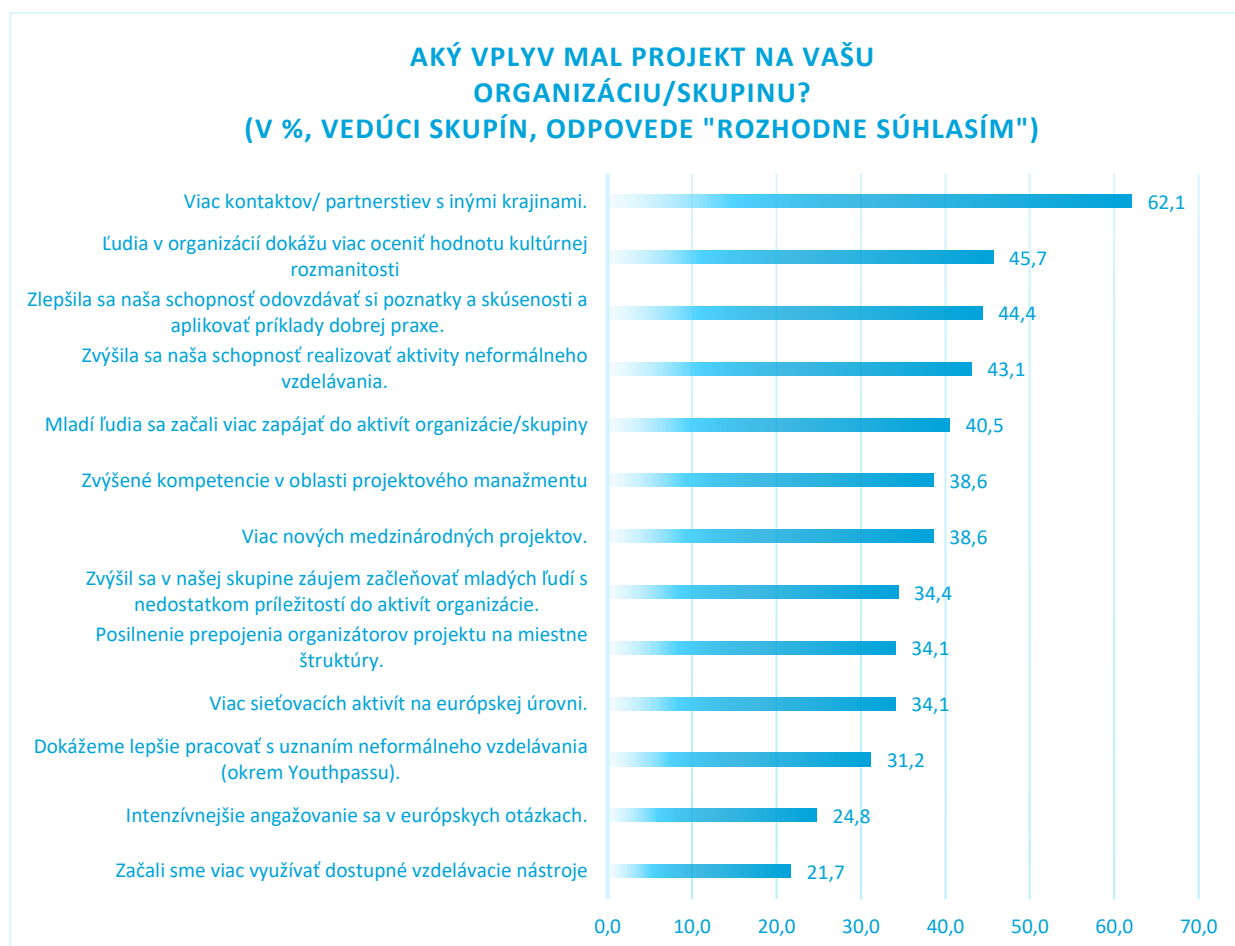
V tejto kapitole sa pozrieme na to, aký mal program dopad na zúčastnené skupiny, organizácie a miestne komunity.

4.1. DOPAD NA ORGANIZÁCIU

Podľa skupinových vedúcich malo najvýznamnejší vplyv na organizáciu nadviazanie nových partnerstiev. Lídri ocenili aj väčšiu schopnosť oceniť kultúrnu rozmanitosť a zručnosť odovzdávať si poznatky a vedomosti. Naopak, najmenšia zmena nastala v oblasti angažovania sa v európskych otázkach a vo využívaní vzdelávacích nástrojov.

Aj pri tejto otázke sa ukázalo, že deklarované zmeny v postojoch, či schopnostiach, boli respondentami vyzdvihované častejšie ako zmeny v konkrétnych aktivitách a konaniach (Graf 12).

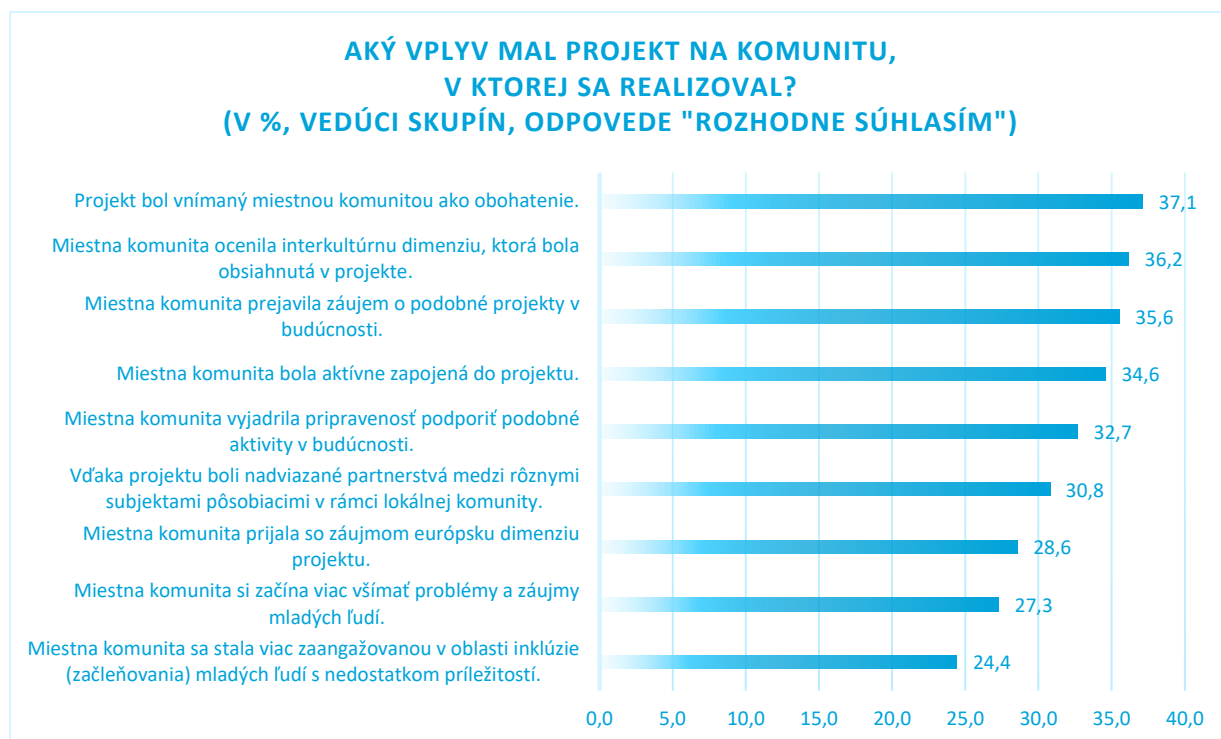
Graf 12

4.2. DOPAD NA MIESTNU KOMUNITU

Viac ako tretina skupinových vedúcich uviedla (Graf 13), že rozhodne súhlasí s tvrdením, že miestna komunita bola aktívne zapojená do projektu a 37% taktiež rozhodne súhlasí s tým, že miestna komunita vnímala projekt ako obohacujúci. Najmenej, len 24% lídrov, sa stotožnilo s tvrdením, že miestna komunita vďaka projektu začala vo väčšej miere s aktivitami vedúcimi k inklúzii znevýhodnených mladých ľudí.

Graf 13

4.3. ZHRNUTIE

Podporiť mládežnícke organizácie a vytvoriť priestor pre spoluprácu, to sú ďalšie ciele programu Erasmus+.

Ako hodnotia dopad na organizácie a miestne komunity tí, ktorí sa projektov priamo zúčastnili?

Dopad na organizáciu je podľa výpovedí skupinových vedúcich menej významný v porovnaní s dopadom na individuálnej úrovni, čo sa dá vysvetliť tým, že systematické zlepšenie práce mládežníckych organizácií je dlhodobý proces, ktorý nie je okamžite taký viditeľný.

Najzásadnejším dopadom na organizácie je získanie nových kontaktov, s čím rozhodne súhlasilo 62% skupinových vedúcich. Ostatné benefity uvádzalo výrazne menej opýtaných (46% a menej).

Dopad na komunitu bol výrazne nižší, v priemere len približne tretina skupinových vedúcich bola presvedčená o pozitívnych dopadoch v tejto oblasti. Najčastejšie uvádzali (37%), že rozhodne súhlasia s tvrdením, že projekt bol vnímaný miestnou komunitou ako obohatenie.

5. PROFIL RESPONDENTOV

V tejto kapitole sa pozrieme na profil respondentov z pohľadu sociodemografických charakteristík.

5.1. ÚČASTNÍCI PROJEKTOV

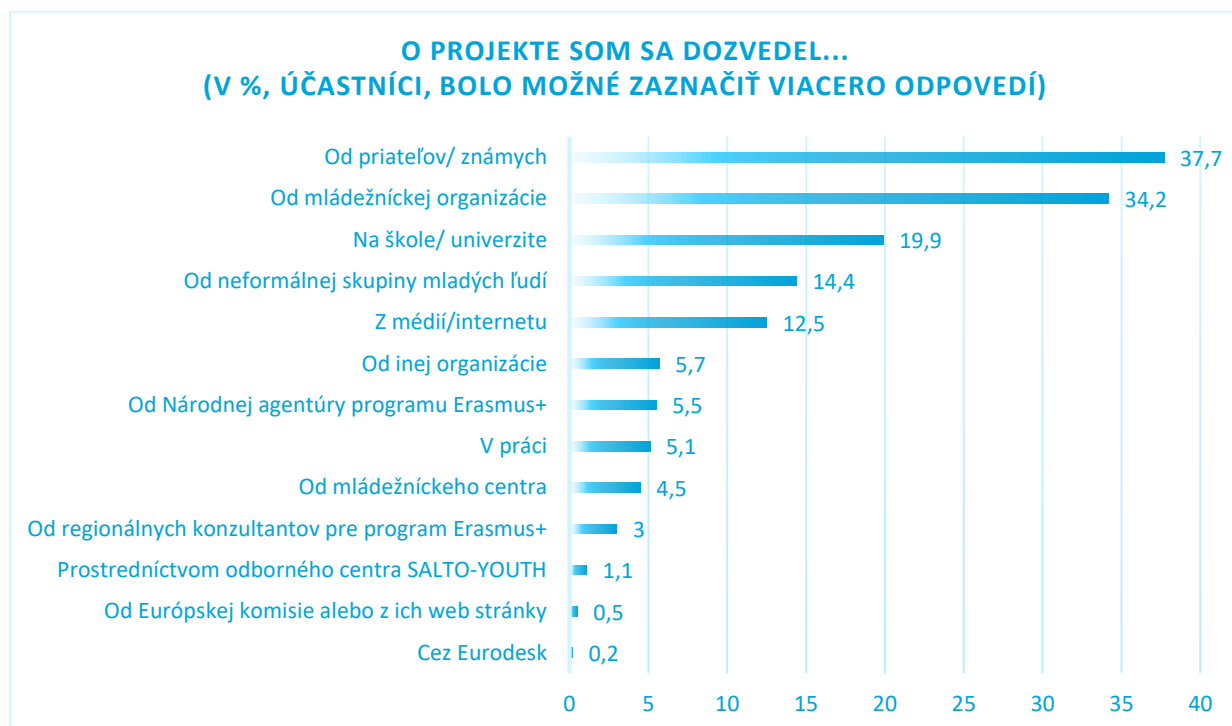
Ako vyzerá typický účastník projektu? Dve tretiny účastníkov boli ženy (64%), muži tvorili len tretinu respondentov (36%). Najčastejšie mali účastníci 18 až 20 rokov (38%) a 21 až 25 rokov (26%). Mladí ľudia, ktorí ešte nemali 18 rokov tvorili len 13% zo všetkých účastníkov. Viac ako 25 rokov malo 23% účastníkov. Priemerný vek bol 23 rokov a medián mal hodnotu 20.

Odkiaľ pochádzali slovenskí účastníci projektov? Rozdelenie podľa veľkosti sídla je pomerne rovnomerné. Najviac účastníkov pochádza z väčších (22%) a menších (21%) miest. Potom nasledujú väčšie dediny (17%), Bratislava (14%), Košice (13%) a na poslednom mieste skončili malé odľahlé dediny (12%).

Zaujímavé je, že prevaha ženských účastníčok sa prejavuje predovšetkým v dobrovoľníckych projektoch (70:30) a mládežníckych výmenách (66:34). Pri mobilite pracovníkov s mládežou je pomer 63:37 a v rámci štruktúrovaného dialógu je to takmer vyrovnané, žien je 56%, mužov 44%.

Odkiaľ sa dozvedeli účastníci o možnosti zúčastniť sa projektu (mohli označiť viacero zdrojov)? Najčastejšie to bolo od priateľov (38%) alebo od mládežníckej organizácie (34%). Medzi častými odpoveďami figurovala aj škola (20%), neformálna skupina mladých ľudí (20%) a médiá/internet (13%). Informačné kanály Európskej komisie, či Národnej agentúry sa ukázali ako najmenej účinné (Graf 14).

Graf 14

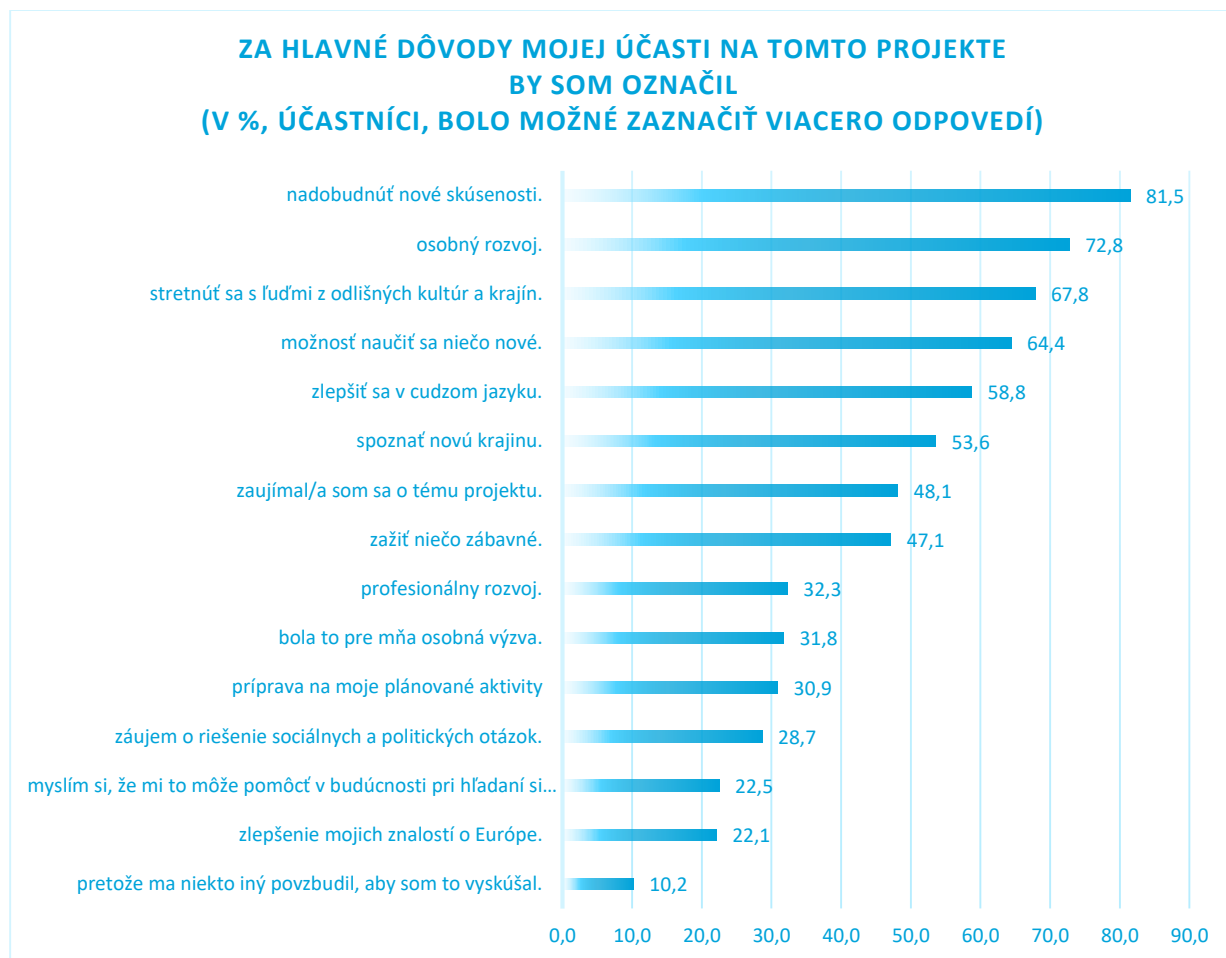

Prečo sa účastníci rozhodli zúčastniť sa projektu? Čo bola ich hlavná motivácia? Účastníkom boli ponúknuté rôzne možnosti a mohli zaškrtnúť ľubovoľný počet

dôvodov (Graf 15). Najčastejšie sa tak stalo pri dôvode „nadobudnúť nové skúsenosti“, ktorý si zvolilo viac ako 81% opýtaných. Na ďalších miestach sa umiestnili motivácie „osobný rozvoj“ (73%) a „stretnúť sa s ľuďmi z odlišných kultúr a krajín“ (68%).

Ktoré dôvody neboli pre respondentov až také významné? Ide predovšetkým o zlepšenie zamestnateľnosti (23%), získanie znalostí o Európe (22%) a najmenej sa vyskytujúcim bol dôvod „pretože ma niekto iný povzbudil, aby som to vyskúšal“ (10%).

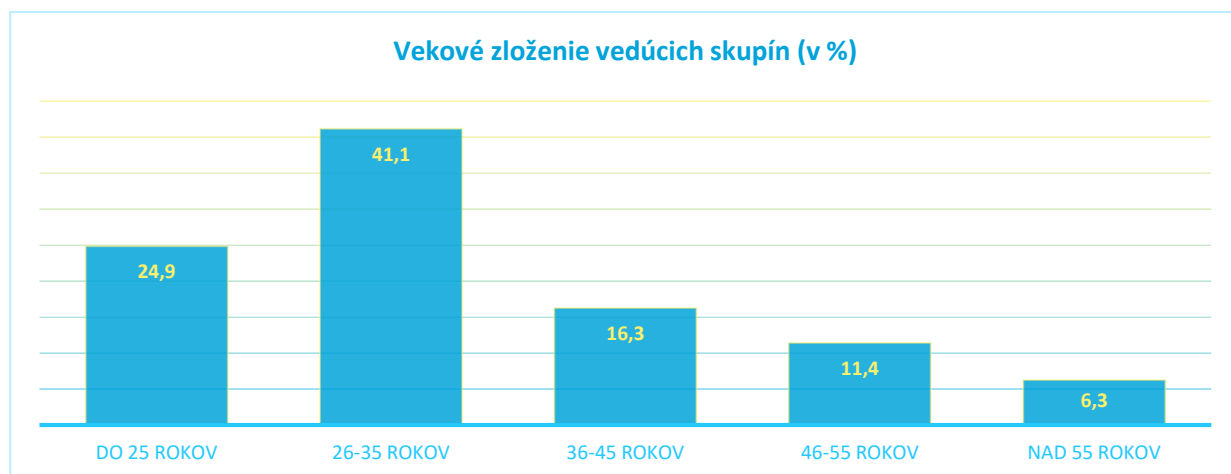
Graf 15

5.2. VEDÚCI SKUPÍN

Ukázali sme si, že medzi účastníkmi majú dvojtretinovú väčšinu ženy a takmer totožné čísla platia aj pre vedúcich skupín (63% ku 37% v prospech žien). Až 71% z vedúcich skupín ukončilo vysokú školu a takmer všetci ostatní majú aspoň strednú školu s maturitou. Je skôr výnimočné, aby sa stal lídrom človek s nižším vzdelaním.

Najčastejšie ide o mladých ľudí, 41% respondentov patrí do vekovej kategórie 26–35 rokov a ďalších 25% tvoria ľudia do 25 rokov. Viac ako 55 rokov malo len 6% respondentov (Graf 16).

Graf 16

5.3. ZHRNUTIE

Program Erasmus+ láka výrazne viac žien ako mužov, pomer je 64:36. Najviac sa to prejavuje v dobrovoľníckych projektoch, kde je to ešte výraznejšie (70:30), naopak, čísla sú takmer úplne vyrovnané pri štruktúrovanom dialógu.

Typická účastníčka má 18 - 20 rokov a pochádza z väčšieho mesta. O programe sa dozvedela od svojich kamarátov a na účasť sa nechala prehovoriť preto, lebo chcela získať novú skúsenosť.

Typickou vedúcou projektu je žena z vysokoškolským vzdelaním, vo veku 26 až 35 rokov.

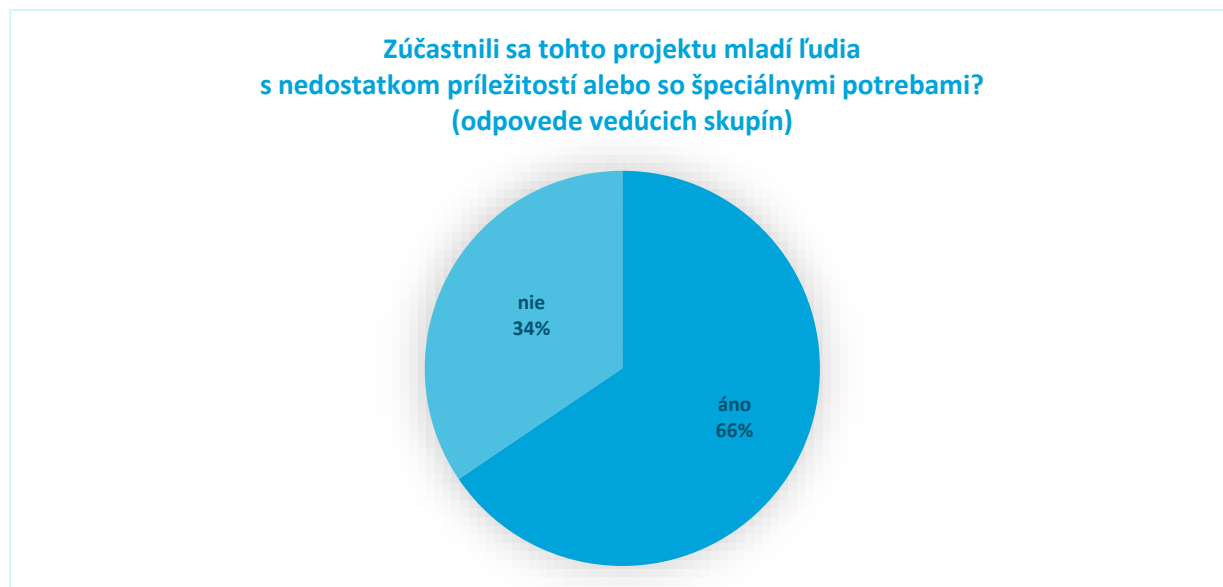
6. MLADÍ ĽUDIA S NEDOSTATKOM PRÍLEŽITOSTÍ

V tejto kapitole sa bližšie pozrieme na to, do akej miery je program Erasmus+ inkluzívny a ako hodnotia skúsenosť s programom mladí ľudia s nedostatkom príležitostí.

6.1. PREKÁŽKY, KTORÝM ČELIA MLADÍ ĽUDIA S NEDOSTATKOM PRÍLEŽITOSTÍ

Do akej miery sú súčasťou projektov mladí ľudia s nedostatkom príležitostí? Podľa výpovedí vedúcich skupín sa dvoch tretín projektov (66%) zúčastnila aj táto skupina mladých ľudí (Graf 17).

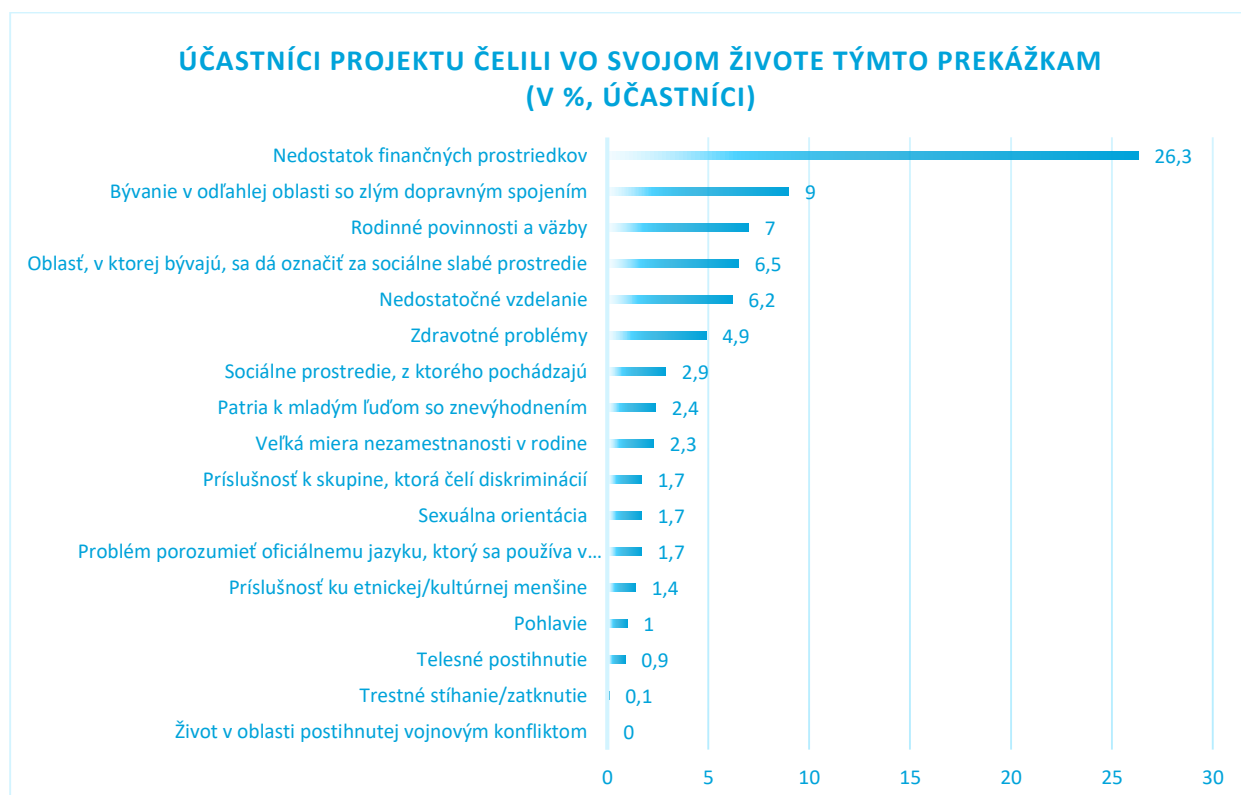
Graf 17

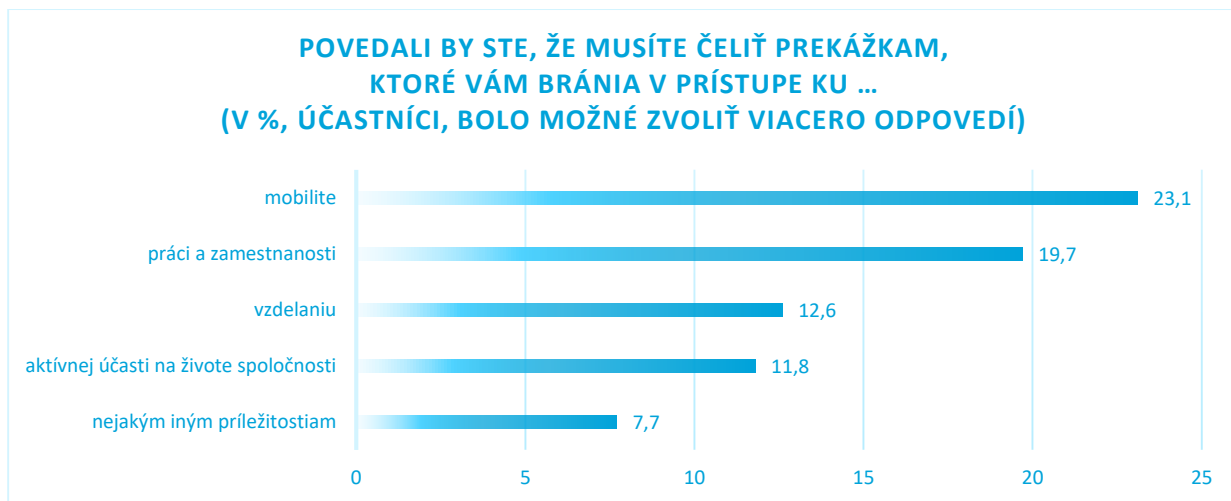
Na znevýhodnenie sa dotazník pýtal aj samotných účastníkov. Keď mali uviesť, či sa im žije lepšie alebo horšie ako by bolo primerané, až 85% uviedlo, že ich životné podmienky sú v poriadku. Len niečo viac ako 12% uviedlo, že sa im žije horšie, ako by bolo primerané a len 2% si myslí, že žijú výrazne horšie, ako by bolo primerané.

Akým konkrétnym prekážkam musia účastníci vo svojom živote čeliť? Najčastejšie uvádzali, že majú nedostatok peňazí (26%), bývajú v odľahlej oblasti (9%) alebo ich obmedzujú rodinné povinnosti a väzby (7%) (Graf 18).

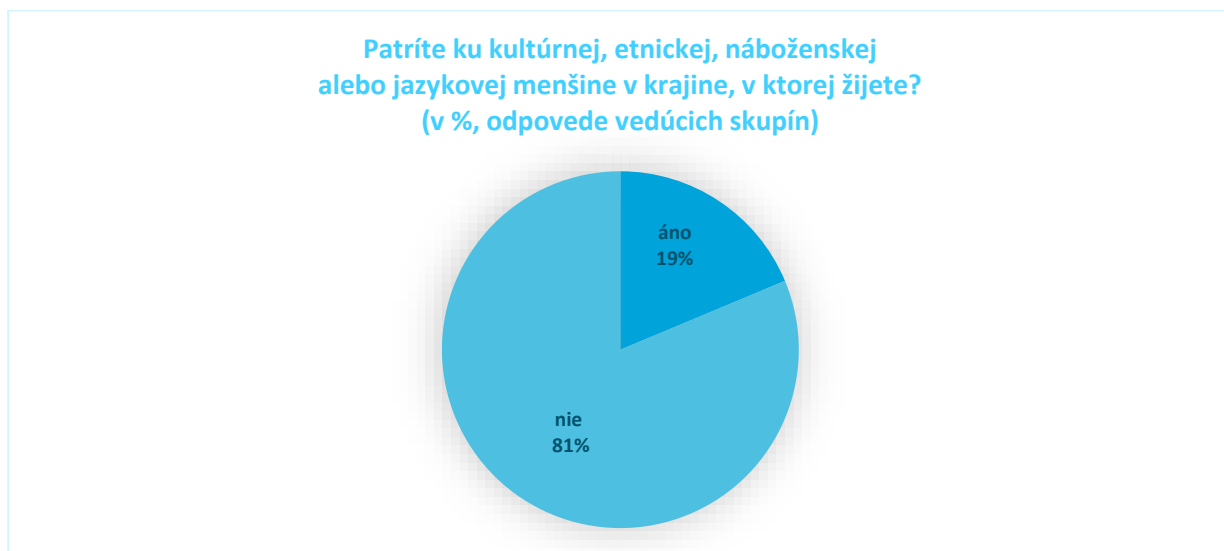
Graf 18

Keď mali účastníci označiť jednotlivé oblasti, v ktorých sa cítia znevýhodnení, (komentovali každú oblasť zvlášť), zistili sme, že najčastejšou odpoveďou bola mobilita (23%) a práca (20%) (Graf 19).

Graf 19

Pozreli sme sa aj na to, akú časť z vedúcich skupín tvorili príslušníci kultúrnych, etnických, náboženských, či jazykových menšín. Podľa odpovedí respondentov, ich bolo spolu takmer 19% (Graf 20).

Graf 20

6.2. PROJEKT AKO NÁSTROJ INKLÚZIE

Vedúci skupín dostali otázku, do akej miery súhlasia s tvrdením, že ich projekt bol v súlade s cieľmi a prioritami programu v oblasti začlenenia mladých ľudí s nedostatkom príležitostí alebo so špeciálnymi potrebami do programu Erasmus+. S tvrdením rozhodne súhlasilo 41% a 43% skôr súhlasilo. Len 16% vedúcich skupín tento rozmer vo vlastnom projekte nevidelo.

Vedúci skupín dostali aj otázku, či sú momentálne vďaka projektu schopnejší zapájať mladých ľudí s nedostatkom príležitostí alebo špeciálnymi potrebami do svojej práce. Tretina opýtaných (33%) uviedla rozhodný súhlas s týmto tvrdením.

Ďalej, až 34% vedúcich skupín rozhodne súhlasilo s tvrdením, že sa v ich skupine alebo organizácii zvýšil záujem začleňovať do aktivít mladých ľudí s nedostatkom príležitostí a ďalších 38% s týmto tvrdením súhlasilo aspoň čiastočne.

6.3. ZHRNUTIE

Podpora mladých ľudí s nedostatkom príležitostí je veľmi dôležitou súčasťou programu a preto je pozitívnym zistením, že inklúzia je prítomná vo veľkom množstve podporených projektov. Viac ako polovica projektov bola podľa vedúcich skupín v súlade s cieľmi a prioritami programu v tejto oblasti a ďalších 37% s týmto tvrdením čiastočne súhlasilo.

Dôležité je, že až 40% vedúcich skupín vyjadrilo veľmi silný súhlas s tým, že ich organizácia má väčší záujem o začlenenie znevýhodnených mladých ľudí do svojich aktivít a takmer štvrtina opýtaných si jednoznačne myslí, že ich organizácia je na túto úlohu aj lepšie pripravená.

Do dvoch tretín projektov boli nejakým spôsobom začlenení aj mladí ľudia s nedostatkom príležitostí. Podľa odpovedí účastníkov, išlo najčastejšie o mladých ľudí „s nedostatkom finančných prostriedkov“ (túto odpoveď uviedlo 26% účastníkov).

7. DLHODOBÉ SKÚSENOSTI S PROGRAMOM

Táto kapitola sa venuje dlhodobým skúsenostiam s programom Erasmus+ a popisuje profesný a zamestnanecký status vedúcich skupín.

7.1. SKÚSENOSTI ÚČASTNÍKOV PROJEKTOV

Z odpovedí účastníkov vyplýva, že len 2% z nich ešte nikdy v živote neboli v zahraničí. Najviac, až 79% účastníkov už bolo v zahraničí na dovolenke.

Pozreli sme sa aj na predchádzajúce skúsenosti s programom Erasmus+. Z odpovedí je zrejmé, že pre necelú polovicu účastníkov (42%) nebol projekt prvou skúsenosťou s programom.

Graf 21

Cestovateľského projektu, ktorý bol podporený cez program #DiscoverEU sa zúčastnilo 16% účastníkov, 14% má skúsenosť s Európskym zborom solidarity a 22% s iným programom EÚ. Účastníci mohli uviesť aj viacero odpovedí, takže časť z nich sa zúčastnila viacerých typov projektov a programov.

Pozreli sme sa na to, ako súvisí skúsenosť s programom s tým, aký mal projekt na účastníkov dopad. Rozdelili sme respondentov na dve skupiny podľa toho, či sa zúčastnili takéhoto projektu prvýkrát a zistili sme:

- Tak ako sa dalo predpokladať, vo vyšších vekových kategóriách prevládajú skúsenejší účastníci, medzi najmladšími je najviac takých, ktorí sa zapojili do programu prvýkrát
- V skupine skúsenejších účastníkov je viac vysokoškolákov (29%), ako medzi prvoúčastníkmi (20%)
- V skupine skúsenejších účastníkov deklaruje viac ľudí, že projekt prispel k ich osobnému rozvoju (67% oproti 56% v druhej skupine)
- Skúsenejší účastníci v porovnaní s nováčikmi častejšie uvádzajú, že mal na nich projekt výrazný dopad v rozvoji zručností (platí to takmer pri všetkých zručnostiach uvedených v dotazníku, rozdiel sa pohyboval v priemere okolo 10%). Podobné výsledky platia aj pre otázky týkajúce sa hodnôt účastníkov.
- Najviac nováčikov bez predchádzajúcich skúseností s projektom sme zistili v projektoch štruktúrovaného dialógu (60%), naopak, pri mobilite pracovníkov s mládežou ich bolo len 39% (Tabuľka 5).

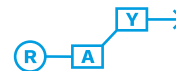
Tabuľka 5

Počet projektov, na ktorých sa už v minulosti zúčastnili (okrem projektu, na ktorý sa pýtal dotazník)							Spolu
		0	1	2	3	4	
mládežnícka výmena		420	123	129	116	136	924
		45,5%	13,3%	14,0%	12,6%	14,7%	100,0%
EDS		39	14	6	4	4	67
		58,2%	20,9%	9,0%	6,0%	6,0%	100,0%
štruktúrovaný dialóg		96	7	22	18	16	159
		60,4%	4,4%	13,8%	11,3%	10,1%	100,0%
mobilita pracovníkov s mládežou		125	39	34	40	81	319
		39,2%	12,2%	10,7%	12,5%	25,4%	100,0%
neviem		113	42	27	17	16	215
		52,6%	19,5%	12,6%	7,9%	7,4%	100,0%
Spolu		793	225	218	195	253	1684
		47,1%	13,4%	12,9%	11,6%	15,0%	100,0%

Keďže v skupine skúsenejších sú o čosi vzdelanejší mladí ľudia, preskúmali sme možnosť, že skutočnou príčinou rozdielneho hodnotenia prínosu projektu nie je počet projektov, ktoré má účastník za sebou, ale jeho vzdelanie. Táto hypotéza sa nám nepotvrdila, keďže faktor predchádzajúcej skúsenosti s projektom zohrával významnú úlohu aj v rámci jednotlivých vzdelanostných skupín.

Podobne sme preskúmali ako možný skrytý faktor vek, avšak skúsenosť zostala relevantným faktorom aj v rámci jednotlivých vekových skupín.

Na základe dát sa dá preto skonštatovať, že skúsenejší respondenti (skúsenejší v zmysle počtu absolvovaných projektov) deklarujú, že boli pre nich tieto

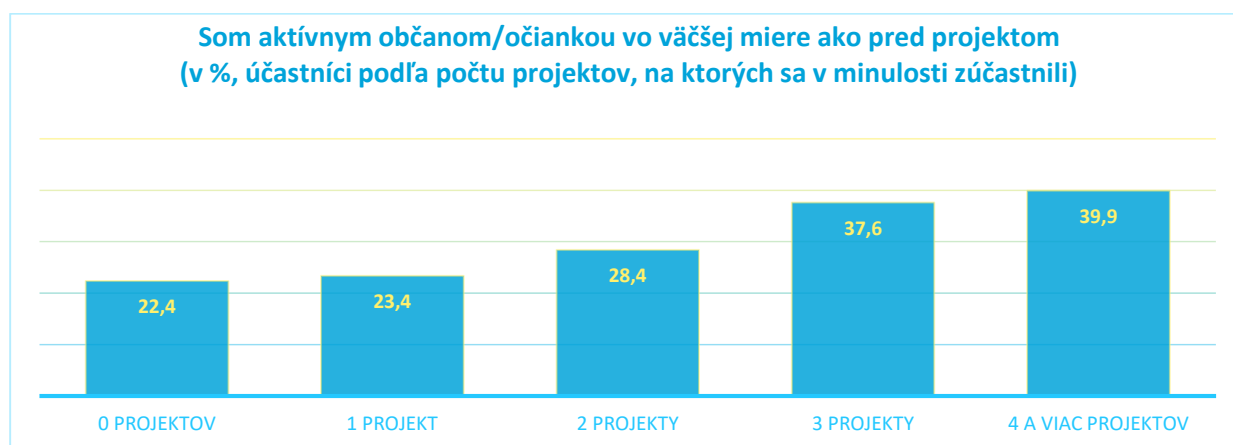

skúsenosti prínosnejšie, ako je to u tých, ktorí sa projektu zúčastnili prvý raz.

Keď sme sa pozreli na to, či je podstatný aj presný počet projektov, ktorých sa respondenti zúčastnili, zistili sme, že pri množstve zručností a postojov je vidieť priamu úmeru, teda čím bohatšie skúsenosti, tým väčšia zmena. Neplatí to pre všetky zisťované zručnosti, či postoje, avšak pri väčšine je tento vzorec funkčný.

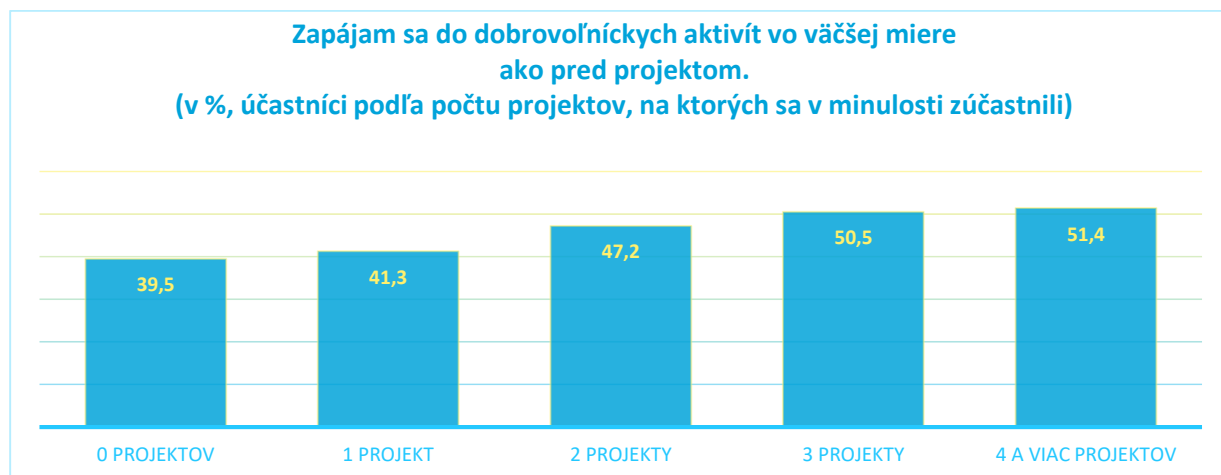
Ako príklad si uveďme reakciu na tvrdenie: „Som aktívnym občanom/občiankou vo väčšej miere ako pred projektom“. Súhlasilo s ním 22% tých, ktorí boli na projekte prvýkrát, 23% tých s jednou predchádzajúcou skúsenosťou, 28% s dvomi skúsenosťami, 38% s tromi skúsenosťami a 40% so štyrmi a viac skúsenosťami (Graf 22).

Graf 22

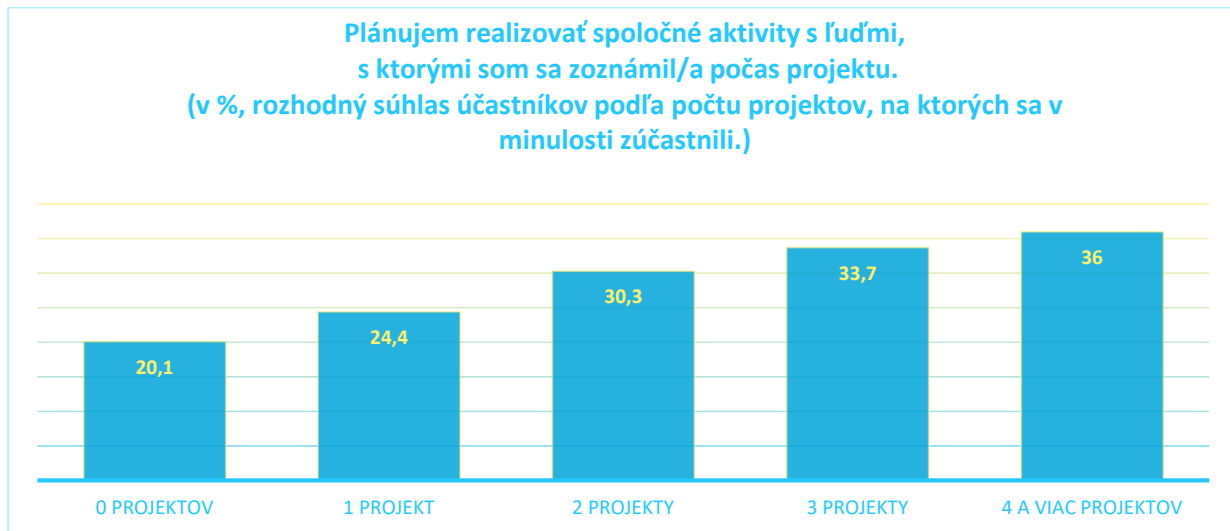

Podobne to bolo pri tvrdení: Zapájam sa do dobrovoľníckych aktivít vo väčšej miere ako pred projektom (Graf 23).

Graf 23

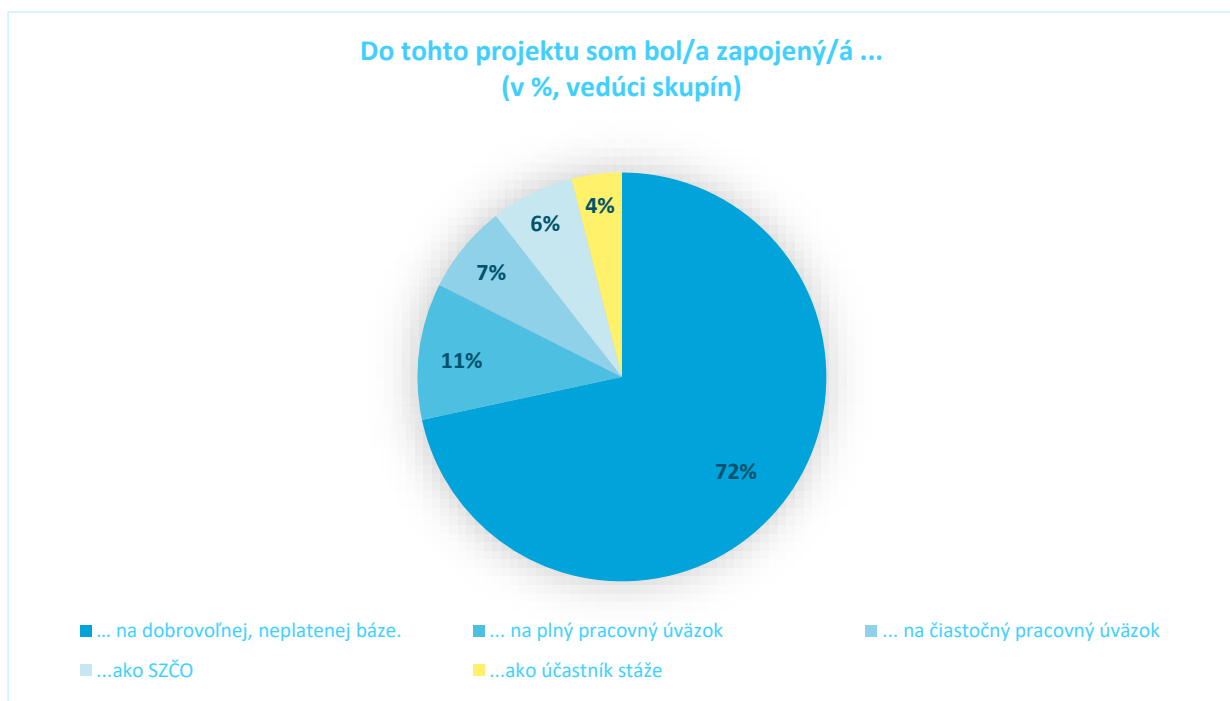

A tiež pri reakciách na výrok: Plánujem realizovať spoločné aktivity s ľuďmi, s ktorými som sa zoznámil/a počas projektu (Graf 24).

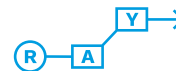
Graf 24

7.2. SKÚSENOSTI VEDÚCICH SKUPÍN

Čo vieme povedať o skúsenostiach a socioekonomickom statuse vedúcich skupín?

Graf 25

Z Grafu 25 vidíme, že väčšina vedúcich skupín (72%) bola do projektu zapojená na neplatenej, dobrovoľnej báze. Z medzinárodného porovnania je vidieť, že medzi krajinami, ktoré sú súčasťou siete RAY, je to jedna z najvyšších hodnôt, vyššie percento „dobrovoľníkov“ v pozícii vedúcich skupín majú iba na Malte (76%) a v Grécku (78%). Naopak, v krajinách ako je Írsko, či Fínsko, je to len 22%.

Desatina vedúcich skupín (11%) pracovala v organizácii v čase projektu na plný úväzok, 7% na čiastočný. Takmer 7% tvorili SZČO a najmenej, len 4% boli účastníci stáže.

Pri pohľade na ostatné krajiny je jasné, že Slovensko patrí medzi krajiny, kde je naozaj neobvyklé, aby bol vedúci skupiny zároveň v organizácii zamestnaný na plný úväzok. V krajinách ako je Fínsko, Belgicko, či Island tvoria takíto ľudia polovicu všetkých lídrov.

Viac ako tretina skupinových vedúcich (34%) mala zamestnanie za plný úväzok inde ako v organizácii, ktorá realizovala projekt a 12% bolo zamestnaných na čiastočný úväzok. Ďalších 27% vedúcich ešte študovalo, 13% bolo SZČO, 9% bolo nezamestnaných a 15% vedúcich pôsobilo ako dobrovoľníci (respondenti mali odpovedať na otázku, či strávili z 12 mesiacov pred projektom aspoň tri mesiace ako...mohli si teda zvoliť aj viacero odpovedí).

Viac ako polovica vedúcich skupín (53%) sa už zúčastnila nejakého projektu EÚ pre mládež v pozícii vedúceho (v priemere išlo o 7 projektov, medián sú 4 projekty) a 52% si zažilo takúto skúsenosť v pozícii účastníka. Pre 20% vedúcich skupín ide o úplne prvú skúsenosť s programom.

7.3. ZHRNUTIE

Zistilismе, že medzi účastníkmi projektov bolo len minimum takých, ktorí ešte nikdy neboli v zahraničí. Projekt preto pre účastníkov nebol prvou medzinárodnou skúsenosťou, o to podstatnejšie je, čo sa na projekte reálne dialo. Ukázalo sa, že skúsenejší účastníci (teda takí, ktorí sa zúčastnili viacerých projektov) sú skôr starší a vzdelanejší a výrazne pozitívnejšie hodnotia svoj vlastný rozvoj v súvislosti s projektom. Platí, že čím bohatšie skúsenosti, tým väčšia zmena. Overili sme, či skutočným dôvodom pozitívnejšieho hodnotenia nie je vyššie vzdelanie účastníkov, alebo vek, ale tieto hypotézy sa nepotvrdili.

Zistili sme tiež, že účastníci priemerného projektu sú rozdelení približne na dve polovice, pre jedných ide o prvú takúto skúsenosť, pre druhých nie. Účastníkov s predchádzajúcou skúsenosťou s programom je o čosi menej.

Medzi vedúcimi skupín je situácia opačná, tých, ktorí sa už zúčastnili v podobnej pozícii nejakého projektu bolo o niečo viac ako polovica.

Väčšina skupinových vedúcich nebola za svoju činnosť platená, najčastejšie išlo o ľudí, ktorí boli zamestnaní niekde inde, ako v organizácii, ktorá sa zúčastnila projektu. Z medzinárodného porovnania vychádza, že patríme medzi krajiny, kde je málo obvyklé, aby bol vedúci skupiny zároveň v organizácii zamestnaný na plný úväzok.

8. IMPLEMENTÁCIA A ADMINISTRÁCIA PROGRAMU

Ako hodnotia vedúci skupín proces predkladania projektu a jeho implementáciu? To sa dozvieme v tejto kapitole.

8.1. ZAPOJENIE SA DO PROGRAMU

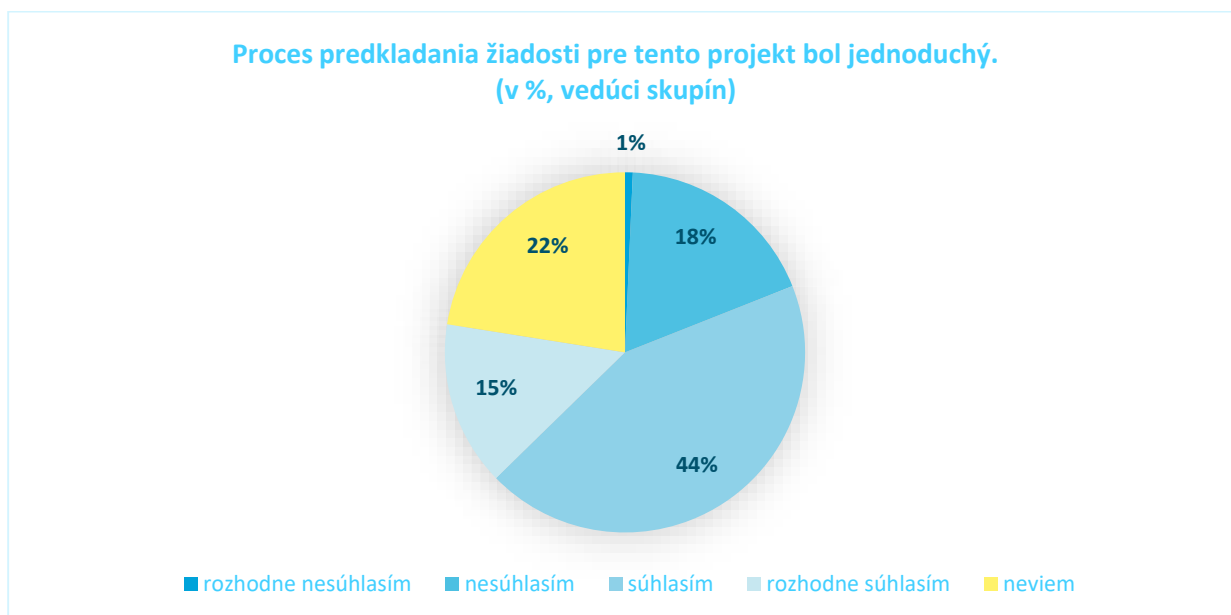
Pozreli sme sa na to, do akej miery je pre skupiny a organizácie zložitá zapojiť sa do programu. Z odpovedí vyplýva, že iba približne 10% opýtaných vníma program ako ťažko dostupný. Či už ide o získanie informácií o programe, ich zrozumiteľnosť, celkové nastavenie grantovej schémy, či finančné kritériá, prakticky pri všetkých týchto položkách bol kritický iba každý desiaty opýtaný. K tomu je potrebné dodať, že okolo 20% opýtaných sa nevedelo k daným otázkam vyjadriť.

Dostupnosť programu bola zisťovaná aj medzi samotnými účastníkmi. Do akej miery museli čeliť ekonomickým prekážkam, keď sa chceli zúčastniť projektu? Zdá sa, že to nebol príliš veľký problém, 45% opýtaných uviedlo, že nepotrebovali žiadne financie a ďalších takmer 47% nemalo s financiami žiadny problém. Len necelých 9% uviedlo, že to malo v tomto smere náročné. Je potrebné pripomenúť, že všetci, ktorí na otázky odpovedali, sa úspešne zúčastnili projektu, nevieme, aké množstvo mladých ľudí sa z ekonomických dôvodov projektu nemohlo vôbec zúčastniť.

8.2. ADMINISTRÁCIA PROJEKTOV

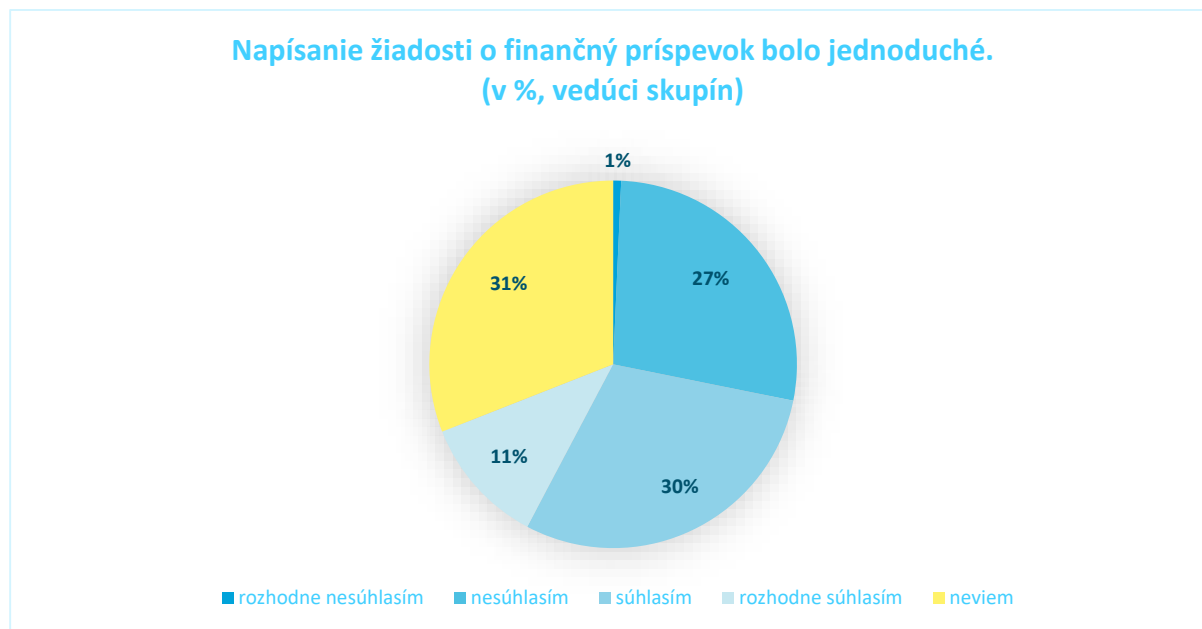
Administráciu projektov vnímajú projektoví lídri výrazne kritickejšie ako dostupnosť programu. Predloženie projektu hodnotila ako jednoduchý proces približne polovica opýtaných (spolu išlo o 58% respondentov). Až 19% vedúcich skupín nesúhlasilo s tvrdením, že to bolo jednoduché a takmer 23% s k tejto otázke nevedelo vyjadriť (Graf 26).

Graf 26

Ešte kritickejší boli vedúci skupín pri posudzovaní výroku „Napísanie žiadosti o finančný príspevok bolo jednoduché“. Necelá tretina (28%) nevnímala túto úlohu ako niečo jednoduché, pre 41% to naopak, jednoduché bolo a ostatní to nevedeli posúdiť (Graf 27).

Graf 27

Najmenej problémov mali autori projektov so zostavením rozpočtu a s finančnými pravidlami. Tieto oblasti vnímalo kriticky len necelých 13% opýtaných, 62% s nimi nemalo väčší problém.

Vypracovanie záverečnej správy bol náročný proces podľa 21% respondentov, viac ako polovica (54 %) ho zvládla bez problémov, ostatní sa nevedeli vyjadriť.

Podobné to bolo aj pri hodnotení online nástrojov, 23% respondentov vnímalo prácu s nimi ako náročnú, 52% to videlo opačne, ostatní sa nevedeli vyjadriť.

8.3. PRÍPRAVA A IMPLEMENTÁCIA PROJEKTOV

Ako hodnotili vedúci skupín prípravu a implementáciu projektov? Samozrejme, takmer všetci (94%) deklarovali, že príprava ich projektu bola kvalitná.

Zaujímavejší je pohľad na to, akým spôsobom si našli partnerov projektu. Až 84% respondentov uviedlo, že jeden alebo viacerí z partnerov pre nich neboli noví a už s nimi v minulosti spolupracovali.

Väčšina opýtaných (62%) pri hľadaní partnerov vôbec nevyužila online služby, naopak 38% opýtaných tieto služby využilo.

Viac ako 67% uviedlo, že sa v rámci projektu uskutočnilo jedno alebo dve prípravné stretnutia s partnermi, v 33% k tomu nedošlo.

Až 86% respondentov uviedlo, že v prípravnej fáze využilo Skype alebo podobnú službu.

8.4. YOUTHPASS

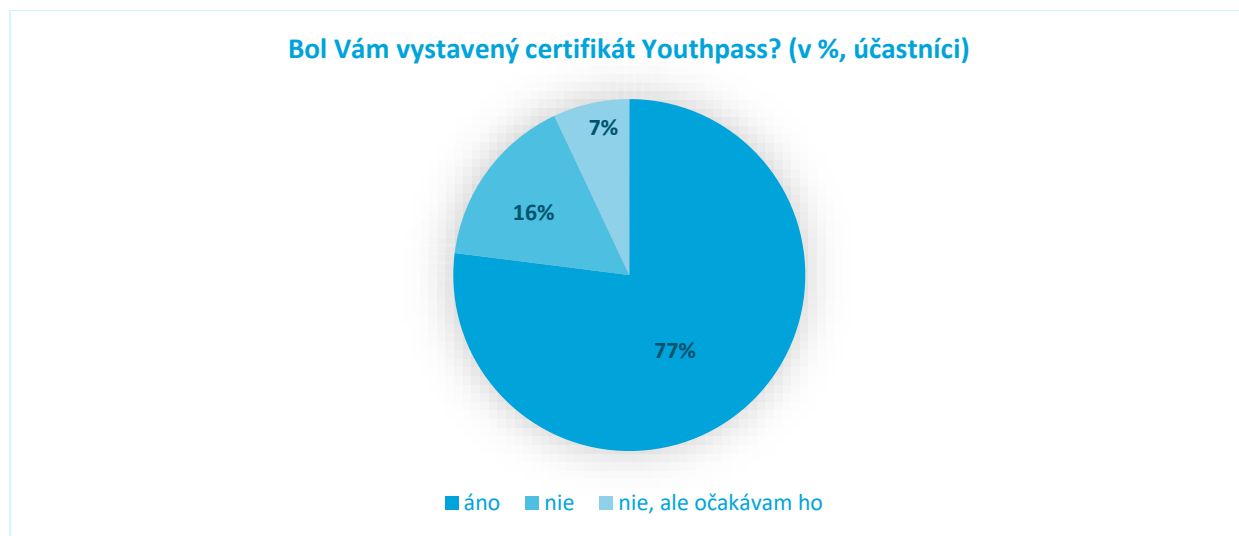
Až 99% vedúcich skupín deklaruje, že účastníkom vydali Youthpass, prípadne im ho vydajú dodatočne v blízkej budúcnosti. Ako to vidia účastníci, si povieme o chvíľu.

Prácu s online nástrojom určeným na Youthpass hodnotilo ako jednoduchú 69% opýtaných, len 9% ju vnímalo ako náročnú a ostatní sa k tejto otázke nevedeli vyjadriť.

Pri ďalších otázkach o Youthpasse sa ukázalo, že vedúci skupín o ňom získali potrebné informácie (92%), vnímali ich ako jasné a zrozumiteľné (93%), účastníkov detailne informovali o Youthpasse (92%), tí si prišli Youthpass získať (83%) a Youthpass a jeho metódy boli zakomponované do projektu (88%).

Ako to videli účastníci? Tí v prvom rade nezdieľali presvedčenie vedúcich skupín, že vo všetkých projektoch dostali účastníci certifikát Youthpass. 23% účastníkov uviedlo, že Youthpass nemajú, pričom tretina z nich (7%) očakáva, že ho ešte dostane (Graf 28).

Graf 28

Z tých, ktorým bol Youthpass vystavený, alebo ho ešte očakávajú, uviedli tri štvrtiny (76%), že boli zapojení do procesu sebahodnotenia súvisiaceho s vystavovaním certifikátu, štvrtina sa takýchto činností nezúčastnila.

Z tých, ktorí Youthpass majú u seba, sa viac ako štvrtina (27%) vyjadrila, že ho už reálne využili. Naopak, 73% účastníkov ho zatiaľ nevyužilo nijako.

8.5. ZHRNUTIE

Program Erasmus+ je podľa vedúcich skupín dostupný, opak si myslí len 10% opýtaných. Taktiež odpovede účastníkov napovedajú, že pre nich nebol problém zapojiť sa do programu, len 9% uviedlo, že to bolo pre nich finančne náročné.

Vedúci skupín boli kritickejší pri hodnotení administrácie projektov, na väčšinu otázok odpovedalo 20% až 30% z nich, že to bolo pre ich organizáciu náročné. Najťažšie podľa nich bolo napísanie žiadosti o finančný príspevok.

Zaujímavým zistením je, že vo väčšine prípadov (84%) sa partnerské organizácie (skupiny) nevideli na projekte prvýkrát, ale už mali za sebou aspoň jeden spoločne absolvovaný projekt.

Podľa prakticky všetkých skupinových vedúcich sa na ich projektoch vydávali Youthpassy, napriek tomu 16% účastníkov Youthpass nedostalo. Z tých, ktorí ho majú k dispozícii, viac ako štvrtina (27%) uviedla, že ho už stihla využiť.

9. ZÁVER

Predstavte si mladú ženu. Volá sa Eva, má 23 rokov a chodí na vysokú školu. Pochádza z väčšieho mesta, patrí do strednej vrstvy. Eva nepatrí k žiadnej menšine, avšak projekt, ktorého sa zúčastnila bol inkluzívny (niektorí účastníci boli sociálne alebo ekonomicky znevýhodnení).

O programe sa prvýkrát dozvedela od svojich priateľov. Keď sa rozhodovala o tom, či využije príležitosť zúčastniť sa konkrétneho projektu, najviac ju motivovala možnosť získať nové skúsenosti. Na žiadnom podobnom projekte sa v minulosti nezúčastnila, avšak medzinárodná skúsenosť pre ňu nebola ničím novým, v zahraničí už bola viackrát. S financovaním svojej účasti na projekte nemala žiadny problém.

Čo jej projekt dal? Dozvedela sa nové informácie o kultúrnej rozmanitosti, ktorej hodnotu dokáže oceniť viac ako pred projektom. Naučila sa, ako vychádzať s ľuďmi z odlišného kultúrneho prostredia. Hodnota sebarealizácie sa pre ňu stala omnoho podstatnejšou, ako to bolo predtým. Keď sa vrátila domov, dala si záväzok, že sa zlepší v cudzích jazykoch.

Počas projektu jej bol vystavený Youthpass, ktorý však zatiaľ nijako nevyužila. Eva je typická účastníčka projektu.

Projektu sa zúčastnila vďaka Lucii, ktorá bola vedúca slovenskej skupiny. Lucia má 30 rokov, vysokoškolské vzdelanie, nepatrí k žiadnej menšine, je zamestnaná, avšak nie v organizácii, ktorú zastupovala v projekte. Prácu vedúcej skupiny robí zadarmo.

Lucia sa už v minulosti zúčastnila projektu ako účastníčka, v pozícii vedúcej skupiny už bola pri siedmich projektoch. Vďaka týmto skúsenostiam sa naučila lepšie komunikovať s ľuďmi so zahraničia a vie omnoho lepšie vychádzať s ľuďmi z odlišného kultúrneho prostredia. Je motivovaná ešte viac sa zlepšiť v cudzích jazykoch a začala viac oceňovať hodnotu kultúrnej rozmanitosti. Skúsenosti jej pomohli aj pri práci s mládežou, naučila sa predovšetkým ako riešiť neočakávané situácie pri vzdelávacích aktivitách.

Najväčším prínosom pre jej organizáciu bolo získanie nových kontaktov a nadviazanie partnerstiev so zahraničnými organizáciami.

Lucia hovorí, že proces predkladania žiadosti bol celkom jednoduchý, avšak samotné napísanie projektu bolo náročnejšie. Záverečnú správu zvládla vypracovať bez väčších problémov.

Lucia je samozrejme typická vedúca skupiny.

A na záver si povedzme ešte niekoľko čísel:

79% účastníkov by rozhodne odporučilo iným mladým ľuďom, aby sa zúčastnili podobného projektu.

20% účastníkov si myslí, že účasť na projekte na nich nemala žiadny vplyv. **80%** si myslí opak.

Ako zmysluplný hodnotili projekt najčastejšie účastníci EDS, najmenej často účastníci štruktúrovaného dialógu.

